Leto XXIV., št. 282 | Poštnina plačana v gotovini Postgebühr bar bezahlt | Ljubljana, petek 8. decembra 1944 | Preis — Cena 2.— L

Uprav[illegible] Ljubljana Puccinijeva ulica [illegible] Telefon [illegible] 31-22 31-23 31-24

Oglasni oddelek Ljubljana Puccinijeva ulica [illegible] — Telefon [illegible] 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto Ljubljanska cesta [illegible]
Izključna zastopstva za oglase za Italijo [illegible] Oglasno [illegible] UPI [illegible] A. MILANO

Račun [illegible] Ljubljanski dnevnik [illegible] poštno čekovnem zavodu [illegible] 17.749 za ostale kraje Italije Servizio Conto Corr. Pos. Nr. 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Mesečna naročnina 32 lir

Uredništvo:
Ljubljana — Puccinijeva ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo

Überflutungen südwestlich Arnheim zwingen den Feind zur Räumung des Südufers des Niederrheines

Nachlassende Kampftätigkeit im Raum von Aachen — Besonders schwere USA-Verluste bei Jülich — Feindliche Durchbruchsversuche nordöstlich Saaralben zerschlagen — Sowjetische Umfassungsversuche bei Budapest abgewehrt — Bolschewisten im Raum von Miskolc aus mehreren Einbruchsstellen geworfen

Aus dem Führerhauptquartier, 7. Dez. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die Überflutungen südwestlich Arnheim haben einen solchen Umfang angenommen, dass der Feind gezwungen ist, immer weiters Teile seiner Stellungen auf dem Südufer des Niederrheins eiligst zu räumen.

Im Kampfabschnitt von Aachen liessen die feindlichen Angriffe an Zahl und Stärke nach. Unsere Artillerie bekämpfte mit zusammengefassten Feuerschlägen neue Bereitstellungen. Wiederholte Angriffe nordamerikanischer Regimenter gegen den Rur-Abschnitt bei Jülich brachen unter besonders schweren feindlichen Verlusten zusammen.

Beiderseits Saarlautern wird um einzelne Bunkergruppen gekämpft. Nordwestlich Forbach konnten amerikanische Angriffe nur geringfügig Gelände gewinnen, nordöstlich Saaralben wurden die feindlichen Durchbruchsversuche in unserem Hauptkampffeld zerschlagen. Bewährte Panzertruppen vernichteten dabei 25 Panzer und zwei Panzerspähwagen des Gegners.

Im Norden und Nordwesten des Frontbogens im Elsass verbesserten unsere Truppen ihre Stellungen. In Schlettstadt und Gemar dauern die Strassenkämpfe an. Zahlreiche feindliche Vorstösse in den Vogesen scheiterten. Im Raum von Mühlhausen und im Hardt-Wald ist der Tag ruhig verlaufen.

Auf Grund der hohen Verluste, die vor allem die kanadischen Verbände bei ihren vergeblichen Durchbruchsversuchen an der Adriatischen Küste erlitten hatten, verlagerte die 8. englische Armee gestern den Schwerpunkt ihrer Angriffe in den Raum südwestlich Faenza. Sie wurden in der Masse zerschlagen, vorübergehend eingedrungener Feind im Gegenangriff bis auf einen geringfügigen Einbruch aus unserem Hauptkampffeld wieder geworfen.

Auf dem Balkan verlaufen unsere Marschbewegungen in Montenegro und Westserbien wie vorgesehen. Westlich der Fruska Gora griffen auch gestern starke feindliche Kräfte gegen unsere Stellungen südlich der Donau an.

Im Kampfgebiet östlich des Plattensees bis in den Raum nordöstlich Budapest setzten die Sowjets mit starken Infanterie- und Panzerkräften ihre Angriffe fort. Bei der Abwehr der feindlichen Versuche, Budapest von beiden Seiten zu umfassen, brachten unsere Truppen dem Gegner hohe Verluste bei.

Am Südrand des Matra-Gebirges und im Buekk-Gebirge blieben schwächere Angriffe der Bolschewisten erfolglos. Grenadiere und Gebirgsjäger warfen im Raum von Miskolc den Feind aus mehreren Einbruchsstellen.

Bei ihren gestrigen Groffeinflügen warfen anglo-amerikanische Terrorverbände Bomben auf mitteldeutsches und nordwestdeutsches Gebiet, wodurch besonders in Wohnvierteln von Bielefeld und Minden Schäden entstanden. In den Abendstunden führten britische Bomber einen Terrorangriff auf Osnabrück. Ausserdem wurde Giessen und erneut das mitteldeutsche Gebiet angegriffen. Britische schnelle Kampfflugzeuge unternahmen einen Störangriff auf die Reichshauptstadt. Durch Luftverteidigungskräfte wurden 27 feindliche Flugzeuge abgeschossen.

Poplave južnozapadno od Arnhema silijo sovražnika k izpraznitvi južnega brega spodnjega Rena

Popuščanje bojev na področju Aachna — Posebno težke ameriške izgube pri Jülichu — Sovražnikovi prebijalni poizkusi severnovzhodno od Saaralbna razbiti — Sovjetski obkoljevalni poizkusi pri Budimpešti zavrnjeni — Boljševiki vrženi na področju Miškolca iz več vdorov

Führerjev glavni stan, 7. dec. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Poplava južnozapadno od Arnhema je zavzela takšen obseg, da je sovražnik prisiljen najhitreje izprazniti nadaljnje dele svojih postojank na južnem obrežju spodnjega Rena.

V bojnem odseku pri Aachnu so sovražnikovi napadi popustili po številu in moči. Naše topništvo je osredotočeno obstreljevalo nove izhodišče postojanke. Ponovni napadi ameriških polkov proti odseku ob Ruru pri Jülichu so se zrušili s posebno težkimi izgubami sovražnika.

Na obeh straneh Saarlouise se borimo za posamezne skupine bunkerjev. Severnozapadno od Forbacha so ameriški napadi le malo napredovali. Severnovzhodno od Saaralbna smo razbili sovražnikove probojne poizkuse na našem glavnem bojišču. Preizkušene oklopniške čete so upičile 25 oklopnikov in dva oklopniška izvidniška voza.

Na severu in severozapadu bojiščnega loka v Alzaciji so naše čete zboljšale svoje postojanke. V Šlestatu in Gemarju se nadaljujejo pouličnі boji. V Vogezih so se izjalovili številni sovražnikovi sunki. Na področju Mulhousa in v gozdu pri Hardtu je potekel dan mirno.

Vsled velikih izgub, ki so jih utrpeli predvsem kanadski oddelki pri svojih brezuspešnih probojnih poizkusih ob jadranski obali, je angleška 8. armada premestila včeraj središče svojih napadov na področje južnozapadno od Faenze. Napade smo v glavnem razbili, prehodno vdrlega sovražnika pa smo s protinapadom razen iz enega majhnega vdora zopet vrgli z našega glavnega bojišča.

Na Balkanu potekajo naši premiki v črni gori in zapadni Srbiji kot predvideno. Zapadno od Fruške gore so tudi včeraj močne sovražnikove sile napadle naše postojanke južno od Dunava.

Na bojišču vzhodno od Blatnega jezera pa do področja severnovzhodno od Budimpešte se nadaljujejo napadi močnih sovjetskih pehotnih in oklopniških sil. V obrambi sovražnikovih poizkusov, da bi z obeh strani obkolili Budimpešto, so zadale naše čete nasprotniku velike izgube.

Ob južnem robu gorovja Matra in v gorovju Buekk niso imeli slabši boljševiški napadi nikakega uspeha. Grenadirji in planinski lovci so vrgli na področju Miškolca sovražnika iz več vdorov.

Med včerajšnjimi velikimi poleti so odvrgli angloameriški teroristični oddelki bombe na srednje in severnozapadno nemško ozemlje. Zlasti v stanovanjskih predelih Bielefelda in Mindena je nastala škoda. Zvečer so britanski bombniki teroristično napadli Osnabrück. Poleg tega sta bila napadena Giessen in znova srednjenemško ozemlje. Britanska brza bojna letala so izvršila motilni napad na prestolnico Reicha. Protiletalske obrambne sile so sestrelile 27 sovražnikovih letal.

Führer maršalu Mackensenu

Führerjev glavni stan, 6. dec. Führer je poslal maršalu v. Mackensenu ob njegovi 95-letnici prisrčne brzojavne čestitke nemškega naroda in vojske ter svoje lastne odkrite in srčne želje. V osebni poslanici je proslavil Führer maršala kot moža, ki je v dveh vojnah napravil svoji domovini neprecenljive usluge in ki je danes v svoji veliki starosti edinstveni predstavnik nemškega moža in staropruskega vojaka. Istočasno je podelil Führer v posebno počastitev maršala 5. konjeniškemu polku, čigar šef je maršal, rokavni trak »Feldmarschall von Mackensen«.

Šef vrhovnega poveljstva vojske maršal Keitel je izročil danes po Führerjevem nalogu maršalu Mackensenu osebno Führerjevo poslanico in listino o uvedbi rokavnega traku.

Berlin, 6. dec. »Völkischer Beobachter« posveča najstarejšemu vojaku nemške vojske maršalu v. Mackensenu, ki je star 95 let, uvodnik, v katerem proslavlja njegove izredne vojaške sposobnosti, njegove uspehe v svetovni vojni in dejstvo, da je v visoki starosti doživel nov čas. Svojih konservativnih nazorov ni nikdar prikrival, vendar jih ni postavljal v smislu pravih strankanskih zahtev. Narodni socializem je pozdravil kot znak obnove svoje domovine. Pred narodom predstavlja danes njegova slika v najboljšem smislu besede preprostega človeka kot duševnega sorodnika starega cesarja in Hindenburga ter vtelešenje onega tipa starega pruskega častnika, ki ga je dolžna mlada generacija vključiti tudi v novi izpremenjeni čas.

Szalasi pri Führerju

Führerjev glavni stan, 6. dec. Führer je sprejel 4. decembra vodjo madžarske države Franca Szalasija, ki se je mudil na obisku v Nemčiji.

Führer je imel s Szalasijem daljši razgovor o vprašanjih političnega, vojaškega in gospodarskega sodelovanja Nemčije ter pod revolucijonarnim hungarističnim pokretom združenega madžarskega naroda. Trdna odločenost obeh narodov, da z vsemi sredstvi nadaljujeta obrambni boj in ustvarita zanj vse pogoje, je obvladala ta razgovor, ki je poteka! zopet v duhu starega tradicijonalnega in preizkušenega bratstva obeh narodov.

Razgovorov pri Führerju so se udeležili tudi nemški minister za zunanje zadeve Ribbentrop, maršal Keitel in generalni polkovnik Guderian. Z madžarske strani sta mu prisostvovala zunanji minister baron Kemeny in vojni minister generalni polkovnik Beregffy.

Dne 4. decembra zvečer je bilo madžarsko odposlanstvo v gostih pri zunanjem ministru Ribbentropu.

Szalasija so spremljali general Hennev, poslanik Bogosy ter polkovniki Hadas, Makkay-Hollosy ter Meszaris.

Vrh tega sta bila pri razgovorih prisotna tudi pooblaščenec Reicha na Madžarskem dr. Wecsenmever in madžarski poslanik v Berlinu Mocser.

„Bonomijeva Italija se cvre v lastni masti“

Severna Italija, 7. dec. Kakor poroča agencija AFI, v Rimu še vedno traja kriza vlade in nič ne kaže, da bo kmalu rešena. Bonomi je znova poskusil kljub odkritemu odporu komunistov in socialnih demokratov sestaviti novo vlado. Pozval je voditelje komunistov, socialnih demokratov, naj sodelujejo v novi vladi na podlagi dosedanjega protifašističnega koalicijskega programa ter naj prevzamejo soodgovornost za politiko vlade.

Churchillova želja, ki jo je izrazil ob času izdajstva Badoglijeve klike, naj se Italija cvre v lastni masti, se sedaj stoodstotno izpolnjuje, kar jasno kažejo neprestane vladne krize v Rimu.

O položaju na bojiščih

Berlin, 7. dec. O položaju na bojiščih poroča vojaški sodelavec agencije DNB dr. Max Krull:

Če se primerjajo zemljevidi z operacijskimi poročili obeh nasprotnikov, nastane vprašanje, kje je prav za prav ostala velika zavezniška zmaga pred božičem, ki so jo na tihem še vedno pričakovali, čeprav so uradno v poslednjem času iz notranjepolitičnih razlogov postavljali kasnejše roke. Na vsem zapadnem bojišču sovražnik ni dosegel niti tretjine stare nemške meje. To ljudje često spregledajo, ker odvračajo boji pri Aachnu in Saari pozornost z ostalih bojišč. To torej pomeni, da so sovražnikovi oddelki le na kratkih odsekih Siegfriedove črte, ki jo nasprotnik tako imenuje, ter tudi nimajo nobenega upanja, da bi se položaj kmalu izpremenil v njihov prid. Pri Aachnu je vdrl nasprotnik nagloblje na nemško ozemlje in s tem v nemške obrambne naprave. Toda na tem področju se bijejo boji za vsak meter zemlje in tu je primerjava med napredovanjem in izgubami za nasprotnika tako neugodna, da jo je treba z ameriškega stališča označiti kot obupno. Razen tega pa nima sovražnik niti najmanjše nade, da bi našel za to črto nezavarovano ozemlje. Nasprotno ve tudi že danes sovražnik, da sega nemško utrjeno področje, ki se pričenja ob Renu, praktično vse do Berlina. V bližini bojišča so združene tako močne sile, kot še nikoli v svetovni vojni. Vojna se na velko razočaranje Eisenhowra in njegovih generalov izpreminja vsled njihove taktike v poziicijsko vojno, ki spominja na prvo svetovno vojno, kar pomeni, da bodo Eisenhowrovi in Montgomeryjevi vojaki lahko tičali v rovih še do božiča 1945.

Nekaj simptomov v sovražnih deželah kaže na to, da bodo morali v bodoče previdneje postopati s svojimi rezervami, ki so jih doslej tako velikopotezno metali v borbo, kar dokazuje veliko število mrtvih in ranjenih. Toda misliti bodo morali tudi na to, da bodo morali divizije, ki so že od 6. junija v prvi bojni črti in ki jih stalno dopolnjujejo, umakniti z bojišča, da se bodo nekoliko odpočile ter si opomogle. Stalna oskrba življenjskih potrebščin in vojnega materiala je drug velik problem, s katerim se mora baviti zavezniško vodstvo.

Zapadno bojišče je dobilo drugo sliko. Poplave pri Arnhemu je postavilo Angleže, ki so se pripravljali na veleofenzivo, pred povsem nove težave. Poleg tega ni važno, da se jim je po več tednih hudih naporov posrečilo stisniti predmostje pri Venlou. Kanadcem na njihovem levem krilu so morali dati z ozirom na njihove ogromne izgube ter na reakcijo v Kanadi nekoliko miru. Danes se lahko upravičeno sprašujejo, zakaj so slavili njihovo napredovanje do izliva Maase kot veliko zmago. Na aachenskem področju se je bitka spričo uspešnega nemškega odpora razdrobila v krajevno omejene boje. Čim se je Nemcem nadalje posrečilo spet zavzeti trdnjavo Saarlautern, potem so se Američani ustavili tudi na ozemlju pred zapadnimi utrdbami.

Toda tudi v Alzaciji se je izpremenila sovražnikova »bliskovita vojna«, ki je prav za prav trajala samo dva dni, v vrsto krajevnih pozicijskih bojev v katerih so napredovali Francozi le pri Münstru. Očitno imajo Nemci v Alzaciji operacijski načrt, po katerem se razvijajo boji pri Schlettstadtu na obronkih Vogezov in pri Thannu in h kateremu spada tudi očiščenje gozda Harta pri Mulhousu.

V Italiji je opaziti novo britansko napadalno težišče. Vendar so Nemci Angležem preprečili prodor med Imolo in Ravenno pri čemer seveda niso bili izključeni krajevni uspehi.

Na vzhodu so dosegli boljševiki z brzimi oddelki Fiofok ob Blatnem jezeru. Vendar položaj ni vznemirljiv, ker še niso neposredno napadli nemške zaporne črte, ki sega od severnega dela Blatnega jezera do južne obrambne črte pred Budimpešto in ker stoji balkanska armada generalfeldmaršala Weichsa kot velik operativni vprašaj za sovjetskim hrbtom. Ni nobenega znamenja, da namerava general Tolbuhin obiti zapadni del Blatnega jezera. Kljub silnim bojem pri Miškolcu se niso zvišale boljševiške šanse da bi dosegli Budimpešto, in temu cilju vendar služijo vsi sovjetski napadi na jugovzhodu. Zaradi tega se sovražnik tudi nenavadno mirno zadržuje na ostalih bojiščih.

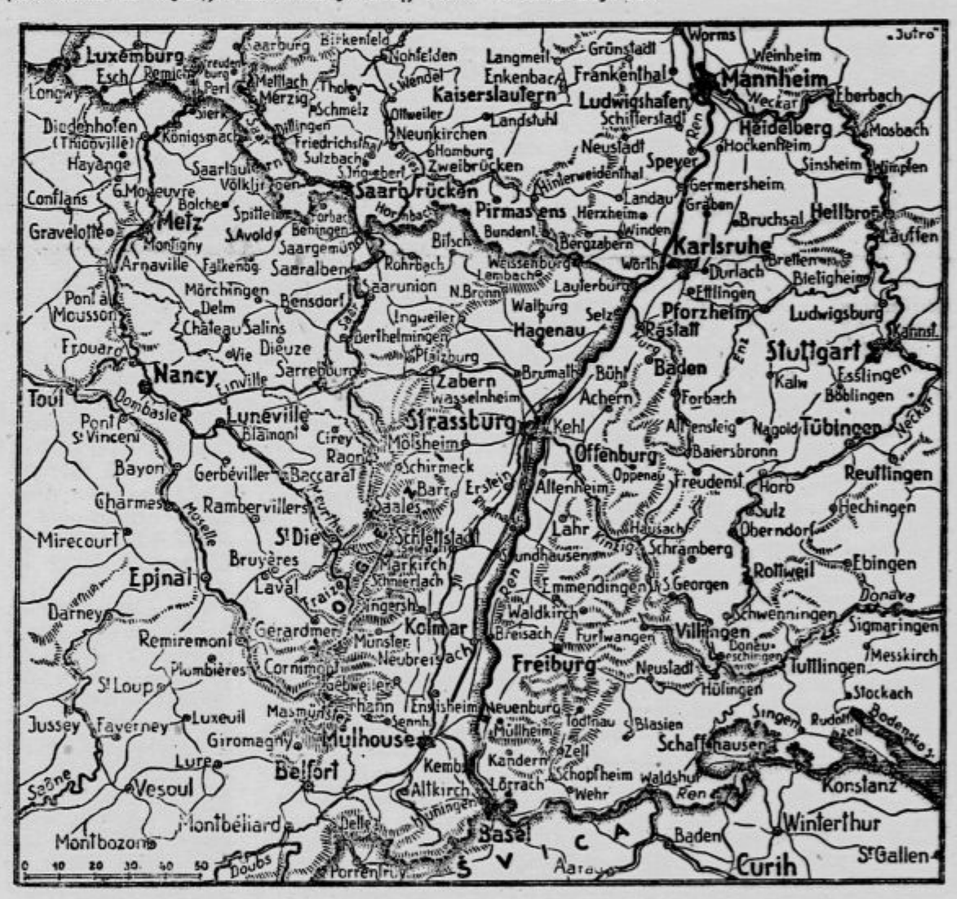

Razočaranje v Londonu spričo položaja na zapadnem bojišču

Ameriško priznanje nemške vojne morale — „Nekaj pregrupacij“ zaradi velikih izgub

Stockholm, 7. dec. Po vesteh švedskih listov se je posvetoval general Eisenhower v nedeljo s šestimi vodilnimi industrijci o proizvodnji in oskrbi. Listi pravijo, da je bilo to znamenje »pravega« položaja na zapadnem bojišču.

Po nepotrjenih vesteh je bil baje Montgommery pred kratkim v Angliji pri kralju, ki mu je izročil maršalsko palico. V razgovoru z raznimi osebnostmi ni prav nič prikrival svojega razočaranja spričo dejstva, da zavezniki v doglednem času ne bodo mogli končati vojne v Evropi.

Stockholm, 7. dec. Ameriški list »Time« meni v poročilu o bojih na zapadnem bojišču, da napredovanje angloameriške ofenzive nikakor ni bilo tako pomembno, kot »bi bilo to pričakovati spričo ogromne množice ljudi in materiala, ki jo je imel Eisenhower na razpolago«. Po obsežnem prikazu silovite topniške priprave ameriškega napada pravi list: »Naravnost nepojmljivo je, kako se je mogel po tem pričetnem udarcu sploh še kje kak človek upreti in boriti, da je zadelal nastale vrzeli ter se trdovratno uprl na nemških tleh«.

Stockholm, 7. dec. O položaju na zapadnem bojišču je dejal newyorški radio, da nameravajo ameriške armade pred nadaljnjimi akcijami izvršiti spričo težkih izgub »nekaj pregrupacij«.

Odločna nemška obramba

Lizbona, 6. dec. Avstralski poročevalec Chester Wilmot primerja boje v Franciji z boji na Nizozemskem ter s spopadi na nemški meji. Dopisnik pravi, da so zavezniki naleteli tu na povsem drugačnega nasprotnika. Na nemški strani je sedaj večje število oklopnikov kakor prej in tudi nemško topništvo je znatno jačje nego doslej. Wilmot pripravlja svoje rojake na nadaljnje hude boje.

London, 6. dec. Tukajšnji radio objavlja, da je bil nemški odpor pri izkrcanju zaveniških čet na Walherenu tako močan, da je komaj vsako peto izkrcevalno vozilo doseglo breg.

Nove italijanske podmornice

Trst, 7. dec. »Piccolo« poroča, da je na nekem mornariškem oporišču nemška mornarica svečano predala nekaj svojih podmornic mornarici italijanske republike. Navzoča sta bila nemški admiral in poveljnik italijanske mornarice. Po kratkem nagovoru so razvili na podmornicah italijansko zastavo. Nemški admiral je v tej zvezi pregledal podmornice ter je izrazil svoje prepričanje, da se bodo italijanski mornarji še nadalje borili ob strani nemških zaveznikov, da bi obnovili italijansko čast.

Švica za svojo neodvisnost

Bern, 7. dece. Ob otvoritvi zimskega zasedanja zveznega sveta je izjavil odstopajoči predsednik narodnega sveta dr. Gysler, da ne smejo zunanjepolitična presenečenja na noben način omajati enotnosti naroda in njegove časti. Novo izvoljeni predsednik narodnega sveta prof. dr. Aby je izjavil: Mi ne razširjamo svojih meja, mi se ne vtikamo v dogodke izven naše domovine, zato pa zahtevamo, da smo doma sami svoji gospodarji.

Kanadci za ločitev od britanskega imperija

Lizbona, 7. dec. Dočim so ponehali nemiri v Quebecu, se množe klici po ločitvi od britanskega imperija. »Daily Mail« poroča, da zahteva René Chaulout, nacionalistični član zakonodajne skupščine takoj po vojni ločitev Kanade od Britanskega imperija. To idejo zastopa predvsem francosko prebivalstvo dežele.

Povsod komunisti

Eno največjih slepil, s katerim so komunistične »osvobodilne« ali »odporniške« fronte povsod, kjer so se pojavile, hotele prevariti ne le domače ljudstvo, temveč tudi (in morda predvsem!) zunanji svet, zlasti še zapadne »zaveznike«, je bilo in je slepilo o — nekomunističnem značaju teh front. »Nismo komunisti!« — tako se perejo doma in v svetu, da bi si s to zvijačo čim bolj na široko odprli vrata do oblasti, ki jim je edini in najvišji cilj.

Dolgo so komunisti s to frazo vlekli za nos svoja ljudstva, ki so jim lahkomiselno nasedala, dolgo pa tudi svoje »zaveznike«, zlasti obe »demokratski« velesili zapada, ki sta jim očitno tudi verjeli, dokler niso prišla prva razočaranja. Danes imajo ti »zavezniki« povsod, kamor je stopila njihova noga, same skrbi in težave s temi »osvoboditelji« in »odporniki«, ki se nikjer niti več ne trudijo, da bi prikrili svoj pravi komunistični značaj. Belgija, Francija, Italija in te dni še v posebni meri Grčija so žalostni primeri angleške in ameriške zaslepljenosti. Morda se sedaj marsikomu tudi v Londonu in Washingtonu že odpirajo oči, vprašanje pa je, ali ni to že prepozno. Vsekakor je malo verjetno, da bodo sedaj kos komunističnim silam, ki so jih s svojo kratkovidno politiko, narekovano le po zaslepljenem sovraštvu do Nemčije, sami sprostili. Kajti tudi v Londonu in Washingtonu sedaj že vedo, da stoji za komunisti Moskva, pred katero so se zapadni »zavezniki« doslej le umikali, v kolikor ji niso celo neposredno pomagali.

Če se morajo danes ti »zavezniki« ukvarjati z notranjimi težavami ali celo pravimi državljanskimi vojnami v vseh »osvobojenih« državah, žanjejo v bistvu le to, kar so sami dolga leta sejali. Znano je, kako so pri njih sproti padali v nemilost vsi, ki so jih hoteli pravočasno opozoriti na komunistično nevarnost v svojih deželah. Bridka so bila v tem pogledu razočaranja Poljakov v Londonu, kakor sta zaman apelirali na »zavezniške« obveze tudi begunska grška in begunska jugoslovanska vlada. Na ljubo de Gaullu, ki je paktiral s komunisti v inozemstvu in podpihoval komunistične »makijce« v Franciji, sta se Washington in London odpovedala celo svojemu velikemu dobrotniku Giraudu, brez čigar pomoči ne bi se Angloameričani najbrž nikdar mogli izkrcati v Severni Afriki in bi tudi de Gaulle nikdar ne stopil na »osvobojena« francoska tla. Povsod so preslišali svarilne glasove, sejali so le svoj »demokratski« veter, da danes žanjejo — komunistični vihar. Če bi mogli spet začeti znova, bi morda šli po teh izkušnjah drugačno pot, toda nazaj tudi zanje ni poti in tako se pogrezajo povsod, kamor stopijo, v zmedo revolucij, ki so jih dejansko sami sprožili.

Kaj je namreč drugega kot revolucija to, kar se danes dogaja v Belgiji, Franciji ali Grčiji? Lahko bi celo rekli: revolucija, ki gre Angležem in Američanom zelo na živce, ker so se zaradi nje znašli diplomatsko — v svojih odnosih z vzhodnim »zaveznikom« — v slepi ulici, iz katere zaman iščejo izhoda, kajti odgovarjal bi jim trenutno samo izhod, v katerem bi volk bil sit, koza pa ostala cela, kar je seveda nemogoče. **Opravka imajo namreč s komunizmom, ki takšnih rešitev ne pozna.**

Da gre povsod res samo za komunizem, ki je glavni činitelj nereda, je jasno vidno. Notranjo krizo v Belgiji so povzročili komunisti s svojim preračunanim izstopom iz vlade. Revolucijo v Grčiji vodijo spet samo komunisti, ki jim, kakor v Belgiji, sedanja grška vlada ni dovolj »demokratična«. Odstop Bonomijeve vlade v južni Italiji so prav tako izzvali komunisti. In v Franciji? O resničnem položaju v tej deželi vsakogar najbolje poučuje, kar je o njem napisal znani francoski pisatelj François Mauriac, čigar izvajanja lahko smatra vsak Slovenec za nepristranska, kajti Mauriac ni nikak »filofašist«, temveč pripada skupini francoskih katoliških levičarjev. Napisal je uvod v znano knjigo »Komunizem in krščanstvo« s prispevki vodilnih francoskih krščanskih levičarjev, ki jo je pri nas na debelo izrabljal sam Kocbek, eden izmed vodilnih članov OF, ki spada v Mauriacov miselni krog. Pred kratkim je ta Mauriac objavil v pariškem listu »Le Figaro« članek, v katerem je nastopil proti komunističnim »makijcem«. V njem primerja najprej »sedanjo revolucijo v Franciji«, kakor ji sam pravi, z veliko francosko revolucijo iz leta 1789, nakar piše med drugim:

»Da preživljamo revolucijo, se pozna tudi po drugih znakih. Danes kakor tedaj so najbolj osumljeni zaradi krivic Francozi, ki so žejni pravice. Leta 1792 je grozna obtožba «zmernosti» vnaprej obsodila na smrt Andréja Chenierja (največjega francoskega pesnika iz predromantične dobe), ki ni pristal na to, da bi meč zakona udarjal, kjer koli bi se mu zljubilo. **Tudi danes gre za prav isto stvar. Mi hočemo, mi zahtevamo kazen za krivce, toda ne za osumljence. Mi ne preziramo življenj in svobode nedolžnih! So zločini, glede katerih ni mogoče zaiti v nesporazum. Toda negotove obtožbe in — če se lahko tako reče — obtožbe brez obrisa, ki pretijo množici državljanov in s katerimi sodobni Marati pitajo svojo gostobesednost, so najhujše zlo, ki more zadeti narod, katerega so teple že tolike šibe.«**

»Prihajajo mi pisma z dežele,« nadaljuje Mauriac. »Tem pripisujem poseben pomen. Ta pisma in obiski nam omogočajo, **da s prstom otipamo bistveno razliko med veliko in našo revolucijo.** Pariški jakobinci so se na deželi naslanjali na kupce žaplenjenega premoženja, katere so lahko strašili pred reakcijo. **Nasprotno se danes mali kmetski posestniki bojijo in so vznemirjeni, kajti čeprav so dobri rodoljubi, se ne more trditi, da odobravajo, kar se dogaja.** Zanimivo bi bilo vedeti, kaj se skriva v njihovih glavah. S tega stališča je obžalovati, da ne gre na občinske volitve vsaka stranka pod svojo zastavo. Enotna lista odpora, ki jo predlaga nacionalna fronta, bo sicer brez dvoma zelo poučna in zelo tolažljiva, toda

Nadaljevanje na 2. strani

Mestu in deželi!

V strahu za obstanek življenja, v pomanjkanju kruha, obleke in obutve, prihajajo s solzami v očeh letošnjega leta brezštevilni siromaki in begunci. Tudi Svetega večera se bo za nje izpremenila v grenkobo in trpkost. Namesto gorke pečice bo stresal njihovo iznemoglo telo mraz — jaslice in božično drevesce jim bo nadomeščal brezupen pogled v bodočnost. Otročiči bodo v joku klicali: atek, mamica, dajte nam kruha, oblecite nas!

Še enkrat je Socialna pomoč povzdignila svoj glas na vse svoje brate in sestre: Priskočite na pomoč, ker je sila dosegla vrhunec!

Ves slovenski narod s svojim tako mehkim srcem ne bo mogel v očigled skrajne bede ostati zakrknjen, trd in neobčutljiv, da se ne bi odzval pozivu pokrajinskega podpornega odbora z g. prezidentom na čelu. Mesto in podeželje bosta tekmovala v deljenju pomoči potrebnim.

Mladina, moška in ženska, srednje- in visokošolska — naš up in nada naša — se je že odzvala polnoštevilno, da bo te dni pred Božičem hitela od hiše do hiše, od družine do družine, po mestu in po vaseh ter zbirala darove v denarju, obleki in živilih za vse pomoči potrebne. S kakšnim veseljem in navdušenjem so naše dijakinje in dijaki prisostvovali pri zadnjem sestanku in sledili besedam govornika, ki jim je s tako živimi besedami slikal bedo in trpljenje neštetih brezdomcev, beguncev in siromakov in jih bodril za delo, ki ga bodo vršili te dni.

Ta naša mladina se dobro zaveda, da gre danes slovenskemu narodu za biti ali ne biti, zato je pripravljena doprinesti vse žrtve, da otme še to, kar se oteti da in more.

Sestre in bratje, z veseljem in radodarno roko sprejmite te naše mlade ljudi, ki bodo trkali na vrata vaših src, proseč pomoči za svoje revne sobrate, ker prišel bo enkrat dan, ko vam poreče Gospod: Resnično povem vam: kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.

* * *

Z današnjim dnem bodo dijakinje in dijaki pričeli zbirati prispevke za božično obdaritev po vsem mestu. Prosimo, da jih dobrohotno sprejmete in da prispevate po možnosti čim več. Sprejmejo se razen denarnih prispevkov tudi kakršni koli prispevki v blagu.

Prispevke sprejmejo tudi zbiralnice Zimske pomoči, ki so sledeče:

Centralna zbiralnica: Ulica 3. maja št. 3: trgovina Rojina.

I. Gradišče 4, tel. 30—39: lokal tombole Zimske pomoči.

II. Ulica 3. maja, tel. 29-65: trgovina Bat'a.

III. Gosposvetska c.: pekarija Bizjak.

IV. Dalmatinova 1: trgovina Pirnat.

V. Sv. petra c.: trgovina Pirnat.

VI. Sv. Petra c., tel. 25-21: župnišče — karitativna pisarna.

VII. Pokopališka 29, tel. 39-81: Mlad. zavod v Zeleni jami.

VIII. Krekova ul., tel. 36-26: župnišče Moste.

IX. Ob Ljubljanici, tel.21-91: Mlad. dom — Kodeljevo.

X. Poljanska c., tel. 30-56: pekarija Dolinar.

XI. Dolenjska 27 a: gostilna Keržišnik, lastnica Tratnik Roza.

XII. Karlovška 22: šolske sestre.

XIII. Cerkvena ulica, tel. 25-22: župnišče v Trnovem.

XIV. Trubarjeva 2: krojač Bukovnik.

XV. Tržaška c.: čistilnica Jos. Reich.

XVI. Tržaška c. 46: konzumno društvo Vič.

XVII. Cesta v Rožno dolino: Kinološka zveza.

XVIII. Celovška c., tel. 23-72: mizarstvo Perko.

XIX. Celovška c. 50, tel. 35-60: Delih Umberto.

XX. Tyrševa c., tel. 31-07: trgovina Belihar-Velepič.

XXI. Ciril Metodova 57, tel. 24-55: modistinja Kozina.

„V prihodnjih 60 dneh"

Dogodki na Kitajskem naglo dozorevajo

Ženeva, 7. dec. Dogodki na južnem Kitajskem dozorevajo, kakor izjavljajo v londonskih novinarskih krogih, z »veliko naglico« v novo krizo. Odločitev je dejansko že padla, in sicer v škodo zaveznikov, ker so izgubili vsa izpostavljena ameriška letalska oporišča v južni Kitajski. Značilno je, da Japonci na splošno presenečenje — vsaj v Zedinjenih državah — po svojih velikih uspehih nikakor nočejo mirovati. »Naš cilj, ustvariti si oporišče na Kitajskem, s katerega bi lahko vzdrževali naše po morju prepeljane čete, se je izjalovil. Izgubiti ne moremo ničesar več. Sedaj moramo poskusiti premagati Japonce brez tega oporišča,« izjavljajo zaključno londonski novinarski krogi.

Stockholm, 7. dec. Newyorški dopisnik »Svenska Dagbladeta« navaja neko vest iz Čungkinga, ki pravi, da bo prihodnjih 60 dni morda odločilo, ali se bo Kitajska zrušila ali ne. Ta vest je ameriški javnosti prvič odprla oči ter ji pokazala, kako obupen je položaj zaveznikov na Kitajskem. Ameriška javnost, ki je zasledovala v zadnjih osmih letih boje na Kitajskem z večjo ali manjšo ravnodušnostjo, se še ni mogla sprijazniti z mislijo, da bi dobil kdo izmed štirih velikih zaveznikov v bližnjem času smrtni udarec.

Japonska konjenica prodira podnevi in ponoči

Ženeva, 7. dec. Vojaški položaj čungkinške Kitajske je izredno kritičen, poroča posebni dopisnik »News Chronicle« iz Čunkinga. Japonci prodirajo z velikimi silami in z vso naglico proti Kveijangu, križišču važne dovozne ceste, ki vodi v Kumning, zadnjo postajo ameriške letalske proge. Ako bi zavezniki ne mogli braniti Junana, se tudi ameriške čete na Kitajskem ne bi mogle več dalje boriti. Letalski napadi sami še ne zadoščajo, ker prodira japonska konjenica podnevi in ponoči. Ponoči je ni mogoče napasti, podnevi pa so ji na razpolago številne gorske poti.

Nanking, 7. dec. Na Japonsko odpoklicani vrhovni poveljnik japonskih čet na Kitajskem maršal Šunroku Hata in njegov naslednik general Jasuji Okamura, sta objavila skupno dnevno povelje, ki pravi:

Hata upa v tesno kitajsko-japonsko sodelovanje v svrho zaključka velike vzhodnoazijske vojne v važnem trenutku svetovne zgodovine. Nadalje izraža prepričanje, da bo general Okamura izpolnil velike naloge na Kitajskem.

Okamura je izjavil, da bo storil vse, da uniči sovražnika na Kitajskem. Tudi bo pospeševal japonsko-kitajsko sodelovanje.

„Junan v nevarnosti"

Bern, 7. dec. Kakor poroča »Exchange Telegraph« iz Čunkinga, postaja položaj v pokrajini Kvejčov vedno resnejši. Glavno mesto Kveijang, kateremu se bližajo Japonci z jugozapada, je tem večjega pomena, ker bi njegova zasedba ne odprla Japoncem le poti v Čunking, temveč tudi v važno pokrajino Junan, v kateri leži več oporišč ameriškega letalstva. Material, ki ga trenutno dobiva Kitajska iz Indije, nalagajo v Kumningu na avtomobile. Poleg tega teče v Junanu ledoška cesta, ki je tik pred dograditvijo. Gradnja te ceste je zahtevala mnogo žrtev. Junan je torej vogalni steber zaveznikih vzhodnoazijskih ciljev. Zaradi tega je Čunking zaradi razvoja v Kvejčovu v velikih skrbeh. Ameriške letalske jate se mučijo do skrajnosti, da bi zadržale sovražnikovo napredovanje. Brez sodelovanja čunkinških oddelkov pa bodo kaj teško dosegle kak uspeh.

Stockholm, 7. dec. Agencija Reuter javlja iz Čungkinga, da je bil imenovan zunanji minister T. V. Soong, ki je pred kratkim prevzel mesto podpredsednika izvršnega odbora Yunana, za predsednika tega odbora. To funkcijo je opravljal doslej maršal Čangkajšek, ki pa se hoče sedaj posvetiti samo vojni proti Japoncem.

Novi japonski uspehi pri Filipinih

Tokio, 7. dec. Domej javlja, da so japonska letala dne 2. decembra zažgala na Camotskem morju neko sovražnikovo prevozno ladjo. V bližini otoka Ponsona so 3. decembra zjutraj potopila neko manjšo prevozno ladjo in neko večjo torpedovko. V bližini otoka Pora so japonski bombniki zadeli neko večjo sovražnikovo torpedovko, ki je poskušala zbežati, a se je kmalu potopila. Na Carogarskem morju so japonska letala potopila ali poškodovala v noči na 2. december dve sovražnikovi torpedovki ter zažgale manjši prevozni parnik.

Tokio, 7. dec. Kot javlja »Domej«, so napadli oddelki posebnega japonskega napadalnega zbora 5. decembra od jutra pa do večera oddelek sovražnih ladij v filipinskih vodah ter potopile neko bojno ladjo (ali križarko), neko križarko, pet prevoznih ladij in neko vojno ladjo neznane vrste.

Napadi so se vršili deloma v zalivu otoka Lejta, deloma v Surigaoški ožini.

Varčujte z elektriko!

Povsod komunisti

Nadaljevanje s 1. strani.

njen rezultat nas ne bo v ničemer poučil o stanju v Franciji: vsi znaki bodo netočni.«

Hujše obsodbe sedanje komunistične revolucije v Franciji bi si iz ust francoskega levičarja pač ne mogli zamisliti! Kaj naj bo torej to, kar je v Franciji, drugega kot najhujša komunistična revolucija, nasproti kateri je bila revolucija iz leta 1789 prava malenkost?! Radovedni smo, kaj bodo na to obsodbo francoske revolucije rekli vsi tisti zapeljanci v gozdu, ki jih je tja spravil Kocbek s svojim »levičarskim krščanstvom«...

Kaj pa pri nas? Ali je sploh še potrebno izpodbijati komunistično frazo: »Nismo komunisti!« — po vsem tem, kar je naše ljudstvo že preizkusilo in kar prav sedaj tako nazorno okušajo naši srbski bratje? Revolucionarno postopanje Titovega AVNOJ-a v Beogradu in Srbiji dovolj jasno pobija vsa njegova dosedanja zatrjevanja, da tu ne gre za komunizem. V kolikor pa bi bil potreben še kak dokaz, ni prav sedaj nobene zadrege! Politkomisar »gorenjskega odreda« Stevo Pohorc je n. pr. 6. novembra letos poslal vsem »celičnim sekretarjem gorenjskega odreda« nekaj podrobnih navodil, iz katerih posnemamo za sedaj samo ona v poglavju A pod točko 4, ki se glase dobesedno:

»Vrata v Partijo moramo imeti na široko odprta, pri vsem tem pa moramo pravilno razumeti širino Partije pri sprejemanju novih članov. Vse stare tovariše, ki izvršujejo s tem, da se borijo v gozdu, program Partije, je treba sprejeti v Partijo, če se čutijo komuniste, priznavajo družabni red v Sovjetski zvezi za pravičen in žele, da bi tudi pri nas upostavili tak družabni red... SKOJ mora postati res masovna organizacija. Paziti je treba, da se v Partijo ne vrinejo tuji elementi (kulaki), nezdravi intelektualci itd. Vse člane Partije pa je treba smelo dvigniti na odgovorna mesta.«

Iz teh navodil torej vidimo, da daje povelja za sprejemanje v Partijo — štab odreda, kar je že samo po sebi jasen dokaz, da je vsa tako zvana »osvobodilna« vojska le komunistična milica in nič drugega. To še posebej dokazujejo besede: »Vse stare tovariše, ki izvršujejo s tem, da se bore v gozdu, program Partije...« Vsi tolovaji v gozdovih se torej borè za načela komunistične partije! Ali so torej ali — niso komunisti?...

Zanimivo je naposled, kako gledajo komunisti na kmete (kulake), ki jih smatrajo zgolj za »tuje elemente«! Naš kmet, ki je steber slovenskega naroda, naj bo torej samo — tuj element med nami! Po vsem tem sedaj tudi naš kmet že dobro ve, pri čem je. Znana mu je že vnaprej usoda, ki bi mu jo pripravili tisti, ki pravijo, da — niso komunisti.

Boljševiški upor v Grčiji

Položaj se je resno poslabšal — Nevaren obseg pouličnih bojev — Nemiri se razvijajo v revolucijo

Bern, 6. dec. Kakor javlja »Exchange Telegraph« iz Aten, se je potem, ko je uspelo levičarski skupini ELAS spraviti v Atene nadaljnje oddelke, položaj resno poslabšal. Pouličnі boji so zavzeli ob mraku nevaren obseg. Nedvomno je levičarska skupina ELAS številčno močnejša kakor oddelki EDESa, čeprav tega podpirajo grške vladne čete. Več poslopij in utrjenih točk so morali desničarji izprazniti. Večina policijskih postaj, telefonski in brzojavni urad, radijska postaja in ostale javne zgradbe so v oblasti levičarskih elementov. General Scobie, »ki se nahaja pred izredno zapletenim položajem«, je odredil v torek zvečer britanskim četam, naj zaščitjo važna vladna poslopja in zapro glavne ceste, ki vodijo v Atene, vendar je vedno bolj dvomljivo, ali bo Scobie položaj lahko izpremenil, »ker se nemiri razvijajo v revolucijo«. Središče mesta je slično vojaškemu taborišču.

Politično je položaj prav tako zapleten. Trije politiki se borè z največjim ogorčenjem. Komunisti so izjavili, da se s predlagano vlado Sufoulisa ne bodo pustili »uspavati«. Bivši minister Cafandaris je odklonil mesto ministrskega predsednika.

Stockholm, 6. dec. Položaj v Grčiji se vedno bolj poostruje. Britanski vrhovni poveljnik v Grčiji general Scobie je prepovedal v nekem proglasu napade tolp EAMa proti policijskim postajam, izgnal oboroženе tolpe iz mesta in jim prepovedal vsak večji premik čet, boljševiki pa se naravno že spočetka niso ozirali na to odredbo. Namesto da bi izpraznili Atene, so poslali v poslednjih dneh v mesto celo boljševiško divizijo. In končno javljajo, da korakako velike sile ELASa, bojne organizacije EAMa, iz različnih strani proti Atenam. Poročajo tudi, da so boji v okolici osrednjega zapora v Atenah in da se slišijo po vsem mestu eksplozije granat in ropot strojnic.

Pred svojim odstopom je proglasil Papandreu izjemno stanje. Vsa državna uprava je prešla na vojaškega guvernerja Atake, polkovnika Katsotasa. V Londonu so zaprepaščeni nad položajem v Grčiji in iščejo krivce, da bi odvrnili pozornost od britanskih osvobodilnih metod ter njihove odgovornosti. »Times« piše, da nosi glavno krivdo gibanje EAM, smatra pa kot verjetno, da Papandreu v svojem radijskem govoru v soboto zvečer ni takoj izrabil prilike, da bi odklonil odgovornost za brezglavo in nepotrebno početje policije. Konservativni list je torej namenoma prezrl, da je nastopila policija pod varstvom britanskih sil, in skuša na ta način odstraniti s sveta angleško krivdo.

Kot edino možno rešitev označuje list »Times« vlado, v kateri bi sodelovalo tudi gibanje EAM z vso pripadajočo odgovornostjo, ter opozarja na poizkuse, ki jih je podvzel Sophoulis. V britanskih levičarskih in liberalnih strankah pa se ne zadovoljujejo s to hladno odklonitvijo vsake odgovornosti, marveč močno obtožujejo britansko diplomacijo. Očitajo ji, da se preveč vmešava v grška vprašanja.

List »Daily Herald«, uradni list delavske stranke, izredno ostro napada vlado. Ti napadi so najostrejši, odkar je bilo mnogo hrupa zaradi sodelovanja z Darlanom v severni Afriki. »Daily Herald« opozarja, da bi lahko tudi na drugačen način odstranili krizo, na primer, če bi razorožili vladne čete, ki so sestojale po uporu samo še iz hujskačev desničarskih strank in rojalistov. Kljub temu so podžigali Papandreuja, naj nadaljuje svojo politiko. Obljubili so mu celo britansko pomoč, če bi prišlo do spopadov.

Iz tega nastali razvoj je popolnoma logičen in je Grčija na najboljši poti, da bi dobila diktaturo Papandreua s podporo britanskega orožja. Posebno zanimiv je učinek položaja v Grčiji na razpoloženje v Zedinjenih državah. Že pred enim tednom je sporočil dopisnik lista »New York Times« iz Aten, da ima grška vlada sicer oblast v Atenah in okolici, ostala dežela, razen Epira, pa je komunistična provinca.

Ženeva, 6. dec. Kakor javlja londonski radio iz Aten, je streljala policija na šefa sovjetske misije v Grčiji, polkovnika Popova, ki je zaradi tega protestiral pri vojaškem guvernerju Atike. Polkovnik Popov se je peljal po atenskih ulicah z avtomobilom, ki je imel rdečo zastavo.

Ženeva, 6. dec. Kakor javlja agencija Reuter iz Aten, so oddale britanske čete pri nekem napadu na britansko-grški mornariški stan v ponedeljek 3 ali 4 salve, potem ko so pričeli streljati pripadniki ELASa in ranili 3 britanske vojake. Na deželi so pripadniki ELASa razorožili več skupin novo osnovane vladne Narodne garde.

Bern, 6. dec. Pod naslovom »Grška tragedija« opozarja list »Tribune de Geneve«, da je Moskva na najboljši poti, da položi svojo roko tudi na Grčijo. Teoretično je Grčija še pod varstvom Velike Britanije, kar pa nikakor ne pomeni, da se v Kremlju ne zanimajo za Grčijo. Nasprotno uporabljajo iz Moskve grško komunistično stranko, da bi se v nasprotju z danimi obljubami polastila še ostanka Balkana.

Po londonskih poročilih tudi Churchill ni mogel zamolčati grške katastrofe. V spodnji zbornici je moral priznati, da je Grčija pred izredno težavnimi gospodarskimi in finančnimi problemi.

Demobilizacija finske vojske končana

Stockholm, 7. dec. Kakor javlja »Svenska Dagbladet« iz Helsinkov, se je v ponedeljek končala demobilizacija finske vojske. Pod orožjem je samo še kontingent, ki je dovoljen na podlagi finsko-sovjetskega dogovora o premirju.

Razlastitve pod Titovo oblastjo

Zagreb, 6. dec. »Croatia« javlja, da je skušal komisar za trgovino in industrijo v komunistični Titovi vladi v Beogradu Andrija Hebrang na zborovanju beograjskih trgovcev olenšati bodočo kolektivizacijo gospodarstva. Hebrang je sam govoril o »čustvih nezaupanja in negotovosti, ki jih ima prebivalstvo napram novi vladi, vendar je istočasno objavil, da bo v bodoče prevzela država velik del gospodarskih podjetij. To pomeni, da jih bo razlastila.

Zagreb, 7. dec. Po beograjskih poročilih vodi razlastitve na ozemlju, ki je pod oblastjo Titove vlade, Andrias Hebrang, ki je v Titovem odboru komisar za industrijo in trgovino. Doslej je razlastil že nad 30.000 kmetij, 2000 tovarn in skoraj vse banke. Dan prej je napovedal Hebrang takšne ukrepe v nekem govoru pred beograjskimi trgovci in prosil za razumevanje pri kolektivizaciji. Istočasno je izjavil trgovcem in industrijcem, da bodo kljub temu dovolj zaslužili. Iz razlastitve »skoraj« vseh bank je razvidno, komu bo bo komunistična Titova vlada resnično dopustila ali morala dopustiti sprejemljiv, verjetno zelo spremenljiv zaslužek.

Zastopniki lublinskega odbora v Moskvi

Stockholm, 6. dec. Kakor javlja agencija Tass, so prispeli danes v Moskvo predsednik poljskega sovjeta Berut, predsednik tako imenovanega poljskega odbora Osubka-Morawski in generalni polkovnik Rola-Zymierski. Na kolodvoru jih je sprejel namestnik komisarja za zunanje zadeve Dekanozov.

De Gaulle pri Stalinu

Stockholm, 6. dec. Kakor javlja agencija Tass, je imel Stalin danes drugi razgovor z generalom De Gaullom. Sestanku so prisostvovali komisar zunanjega urada Molotov, sovjetski poslanik v Franciji Bogomolov, francoski zunanji minister Bidault, De Gaullov zastopnik v Moskvi Garraut in ravnatelj policijskega oddelka francoskega zunanjega ministrstva Dejean.

Boljševiški teror v Bolgariji

Zagreb, 6. dec. Na srbskem bojišču ujeti bolgarski vojaki poročajo, da se je preko Bolgarije razlil nov val boljševiške strahovlade. Glavne žrtve tega terorja so vojaki Bolgarske čete so popolnoma podrejene sovjetskemu poveljstvu. Nadaljnje žrtve so delavci, ki protestirajo proti podaljšanim delovnim uram in povišanim zahtevam storitve.

Varčujte z vodo!

„Osvobodilna fronta" – komunistična partija

Tri četrtine pripadnikov tolovajske „divizije" se priznavajo za organizirane komuniste

Naš današnji uvodnik razpravlja o tem, kako se komunisti povsod, ne le pri nas, sprva skrivajo za vse mogoče »osvobodilne« in »odporniške« krinke, da premamijo politično nezrele množice, kako pa potem, kakor hitro se čutijo dovolj močne, vedno bolj odkrivajo svoje pravo komunistično bistvo. Da je tudi pri nas OF le slepo orodje komunistov v njihovi borbi za oblast, je pač že dovolj znano in je bilo že neštetokrat dokazano. Kljub temu se še dobe ljudje, ki tega nočejo priznati ali celo ne verjeti in ki še vedno zatrjujejo, da združuje OF najrazličnejše skupine in da so komunisti le ena teh skupin. Nov značilen prispevek k razkrinkanju te slepilne agitacijske trditve prinaša novomeško domobransko glasilo »Za blagor očetnjave«, ki objavlja pod naslovom »Zanimivo številčno stanje« naslednji članek:

Prepričani smo, da se naši »vrli« ofarji dan za dnem hudujejo, da jih navadno imenujemo komuniste. »Kakšni komunisti? Niti najmanj ne moremo govoriti o komunizmu v OF! To je samo grda kleveta, izmišljotina domobrancev in njih pristašev!« Tako nekako si tešijo svojo jezo nad domobranci prenapeti puhloglavi »tovariši«.

Pa vendar imamo toliko in toliko neizpodbitnih dokazov, ki si jih nismo mogli izmisliti, da je »Osvobodilno fronto« ustanovila KP (komunistična partija), ki vodi in nadzira njeno delo, kar komunisti v svojih brošurah tudi javno priznavajo. Večkrat tudi v našem listu navajamo značilne besede in odstavke iz komunističnih aktov in časopisov, ki jasno govore, da gre borba OF edinole za komunistično nadvlado v Sloveniji in da so besede o borbi za svobodo prazne. Isto nam dokazuje taktika »osvobodilcev«, ki je pri nas ista kakor v vseh deželah, koder se komunizem uveljavlja. Nekako suhoparno, nepotrebno in odveč se nam že zdi, da o tem sploh pisarimo, pa vendar so še mnogi, ki tega »ne morejo« razumeti, morda zaradi svoje nevednosti, verjetneje pa zato, ker je zanikavanje tega dejstva v njihovem interesu. V roke nam je prišlo »Številčno stanje KP v XV. diviziji NOV in POJ od dne 15. X. do 31. X. 1944«, ki ga zaradi zanimivosti prinašamo: Člani: IV. brigada 142, V. brigada 173, XII. brigada 108, XV. brigada 137, štab XV. divizije 32, Inž. teh. bat. 26, Zaščit. bat. 54, Pokretna bolnica 21, skupaj 693. Kandidati: IV. brigada 38, V. brigada 37, XII. brigada 45, XV. brigada 17, štab XV. divizije 1, Inž. teh. bat. 6, Zaščit. bat. 20, Pokretna bolnica 8, skupaj 172. SKOJ (Zveza komunistične mladine): IV. brigada 121, V. brigada 164, XII. brigada 156, XV. brigada 152, štab XV. divizije 0, Inž. teh. bat. 19, Zaščitni bat. 58, Pokretna bolnica 19, skupaj 689. Dobro preglejmo te številke, ki kažejo, koliko imajo komunisti po brigadah svojih zastopnikov, predvsem v štabu divizije, ki je sestavljen iz samih najzvestejših partijcev in enega kandidata. Družbo, v kateri imajo pošteni ljudje besedo, imenujemo dobro; in obratno: v kateri imajo slabi besedo, slabo. Enako: »Osvobodilno fronto«, katero vodijo in imajo v njej največ svojih vodilnih mož komunisti, z vso pravico nazivamo komunistično organizacijo.

Tako torej ugotavlja »Za blagor očetnjave«. Mislimo, da bi bil vsak komentar odvišen. Tolovajska divizija šteje največ 2000 do 2500 pripadnikov. Po lasthem priznanju komunistične partije je od teh nad 1500 organiziranih komunistov, torej dve tretjini ali celo tri četrtine! Pri tem niti ni važno, ali so vsi ti res prepričani komunisti. Mogoče jih je med njimi precej, ki so se prijavili v partijo le zaradi tega, ker vidijo, da kot partijci bolj varno in bolj prijetno žive. A tudi če je tako, je to samo nov dokaz, kako je v tolovajskih krdelih in v celotni OF vse odvisno izključno od volje in milosti KP.

Zaradi današnjega praznika bo izšla prihodnja številka »Jutra« v soboto zvečer.

Obvestila »Prevoda«

Nova cena mesu

je določena od 7. t. m. dalje na 34 lir za kilogram.

Prodaja drobovine delavcem pri naztežjih delih

V soboto, dne 9. t. m. dobijo delavci pri najtežjih delih na odrezek »NTD 19« dodatne živilske nakaznice za mesec november 1944 (z zeleno, rdečo črto ali brez teh) v razmerju 25—50 dkg drobovine:

25 dkg ledvic, jeter, srca ali
40 dkg vampov, govejih gobcev ali pa
50 dkg pljuč.

Drobovino bodo prodajali mesarji: Černivec Stanko, Marjetič Ivan, Kumer Matija in Kocjan Alojzij na mesarskih stojnicah na Pogačarjevem trgu od 8. do 13.

Prodaja kislega zelja in repe

Potrošnike opozarjamo na prodajo kislega zelja in repe, ki se vrši vsak delovni dan in sicer: kisla repa na živilskih trgih na Pogačarjevem trgu, Viču in Šiški; kislo zelje pa na Pogačarjevem trgu, na trgu v Šiški in pri tvrdki Oražem v Mostah, Predovičeva 5. Kasnejše spremembe bodo pravočasno objavljene.

Gospodarstvo

Borba za perzijski petrolej

V borbi za perzijski petrolej je nastopila nova faza z odstopom vlade Mohameda Saida, ki je šele pred meseci prav v sporu za petrolejske koncesije prevzela posle. Borba se je pričela v začetku letošnjega leta, ko so se zastopniki ameriških in angleških petrolejskih družb obrnili na iransko vlado s predlogom, da bi dobili koncesijo za izkoriščanje ležišč mineralnega olja v perzijskem Beludžistanu. Vse je kazalo, da bo iranska vlada temu predlogu ugodila, ko se je upri iranski parlament in prisilil vlado k demisiji. Parlament se je postavil na stališče, da Iran ne sme pred koncem vojne nikomur podeliti koncesije za izkoriščanje mineralnega olja. To stališče je osvojila 2. septembra t. l. tudi nova vlada Mohameda Saida.

Ko so predstavniki ameriških in angleških družb zapuščali Iran pa se je pojavila v Teheranu sovjetska delegacija, ki se je potegovala za podobno koncesijo v severni Perziji (Keverkurjanu, zapadno in južno od velikega jezera Urmija, nedaleč od turško-iranske meje). Sovjetski geologi in inženjerji so pričeli z obsežnimi preiskavami področja. Iranska vlada pa je morala tudi sovjetski vladi sporočiti stališče parlamenta glede oddajanja koncesij za izkoriščanje ležišč mineralnega olja. Sporočila je sovjetski delegaciji sklep, da do konca vojne ne more oddati nobene koncesije. V tej zvezi je predsednik vlade Said javno navedel razloge, ki so dovedli parlament do omenjenega sklepa. Dejal je, da bi iranska javnost smatrala, da se oddajajo koncesije pod pritiskom, dokler se mude na perzijskih tleh zasedbene vojske. Vrhu tega je položaj glede svetovnega gospodarstva z mineralnim oljem nerazjasnjen in v tem pogledu tudi anglo-ameriška konferenca v Washingtonu ni prinesla razčiščenja.

Na to stališče iranske vlade je Sovjetska zveza ostro reagirala. Vodja sovjetske delegacije v Teheranu je izjavil, da sprejema Sovjetska zveza iransko stališče kot »izredno neugodno« in vidi v tem poskus, poslabšati odnošaje med obema deželama. Obenem je očital Iranu, da je še pred vojno angleški kapital dobil dalekosežne koncesije, ki jih sedaj Sovjetski zvezi odklanja. Istočasno so perzijski listi, ki so pod vplivom Sovjetske zveze, pričeli kampanjo proti vladi Mohameda Saida. Pozvali so parlament, naj odreče vladi zaupanje. Sovjetski emisarji so v raznih delih dežele priredili demonstracije proti vladi. Moskovska »Izvestja« so istočasno označila šefa perzijske vlade kot »orodje reakcije«. Sovjetsko poslaništvo v Teheranu pa je odpovedalo sprejem na obletnico oktobrske revolucije. Jasno je, da je morala v takem položaju vlada Mohameda Saida odstopiti. Tako je v borbi za perzijski petrolej padla druga vlada.

Politične krize v Iranu samem so dejansko zunanji odsev borbe med Sovjetsko zvezo in Zedinjenimi državami za perzijske koncesije. Potegovanje Sovjetske zveze za petrolejska ležišča v Perziji ne izvira morda iz pomanjkanja mineralnega olja v Sovjetski zvezi, saj ima Sovjetska zveza dovolj lastnih ležišč mineralnega olja. Pač pa kaže Sovjetska zveza namero okrepiti svoje stališče na svetovnem trgu kot bodoča izvoznica mineralnega olja. Čeprav so Anglija, Zedinjene države in Sovjetska zveza v Teheranu sklenile, jamčiti neodvisnost Irana po sedanji vojni, se vendar kaže, da hoče Sovjetska zveza uveljaviti po tej ali oni poti svoj vpliv na Iran.

Tako je Iran prišel v središče sporov med Ameriko in Sovjetsko zvezo. Iranski parlament skuša z vsemi sredstvi izogniti se nevšečnim posledicam takega spora. Zato je po najnovejših vesteh sprejel zakon, ki vladi enkrat za vselej prepoveduje podeljevati koncesije za izkoriščanje ležišč mineralnega olja kakršni koli inozemski vladi ali inozemski družbi. Pridobivanje mineralnega olja mora biti rezervirano Iranu samemu. Prav tako ne sme nobena iranska vlada v bodoče pričeti pogajanja za prodajo mineralnega olja v inozemstvo, ne da bi prej vprašala parlament. Ker gre ta zakon še preko stališča, ki ga je zavzela prejšnja vlada Mohameda Saida, pričakuje svetovna javnost z napetostjo, kako bo sedaj reagirala Sovjetska zveza.

Gospodarske vesti

= **Ustavljena dela pri reševanju luksuznega parnika »Normandie«.** Kakor je znano, je v newyorški luki že lani zgorel največji francoski luksuzni parnik »Normandie« in se je ladja v luki potopila, tako da le še del ladje gleda iz vode. Parnik so skušali dvigniti in popraviti, vendar dela niso prišla naprej. Nedavno so ameriška mornariška oblastva nadaljnja dela za dviganje ladje ustavila. Mornariška oblastva smatrajo, da bi bilo dviganje ladje predolgotrajno in bi zahtevalo preveč stroškov.

Darujte za Zimsko pomoč!

Dela za melioracijo Barja se nadaljujejo

Med tem, ko so v počasnem tempu poglobili in regulirali Gruberjev prekop in Ljubljanico, so zanemarili jarke na Barju - Zadnja tri leta so izkopali blizu 80 km novih jarkov

Ljubljana, 6. decembra

Zanimanje za ljubljansko barje, za veliko ravnino, ki meri približno 16.000 ha in se razprostira v obliki trikota od Ljubljane do Iga in od Iga do Vrhnike, je že zelo staro. Osuševalna dela na Barju s smotrom, da se dvigne plodnost in koristnost barjanske zemlje, so vprašanje, ki zanima Ljubljančane že od srede 18. stoletja naprej. Morda že prej, nedvomno pa odtlej naprej, so vsa ljubljanska pokolenja gledala na Barje kakor na zemljo, ki bi jo bilo mogoče s primernimi ukrepi prisiliti, da bi rodila boljše in izdatnejše in da bi bila tako nekaka zasilna rezerva za prehrano mestnega prebivalstva v težkih časih. Preko tega pa bi meliorirano Barje nedvomno moglo sprejeti in prehraniti mnogo več naseljencev, kakor jih preživlja danes.

Najstarejša zgodovina osuševalnih del na Barju

Neplodnost ljubljanskega barja izvira iz njegovega geološkega razvoja. Ravnina Ljubljanskega barja se je v mlajših geoloških dobah ugrezala. Nastala je kotlina, ki jo je zalila voda. Kasneje je jezero zasipaval priplavljeni materijal. Na plitvem dnu se je razvilo rastlinstvo. Premiki zemlje pa so povzročili novo prepravljenje in geologi sklepajo, da je bilo Ljubljansko barje trikrat prepravljeno.

Ko si je po Ljubljanskem barju med Rožnikom in gradom izdolbla strugo Ljubljanica, se je jezerska voda počasi odtekla. V tem času se je razvila na Barju vodna mreža, kakršno poznamo še danes. Ljubljanica sprejema na Barju vrsto pritokov, v njo se izliva voda iz mnogih umetno izkopanih osuševalnih jarkov in potokov. Mnogi Ljubljančani ne poznajo vseh teh voda, čeprav se gibljejo večkrat v njihovi bližini. V Ljubljanico se izlivajo naslednji pritoki: Lubija, Bistra, Borovniščica, Iška, Išca, Tunjica, Podlipščica, Zornica, Drobentinka, Radna, Mali Graben in Gradaščica. Umetno izkopani jarki, ki dovavajo barjansko vodo v Ljubljanico, so: Gornovec, Nentabec, Kušljanov kanal, Bevškološki kanal, Pahov, Purnski kanal, Farjevec, Volarjev kanal, Galjevec, Bognarjev kanal, Ligonjski kanal, Snežak, Mišatovec, Paški kanal, Škofeljščica in drugi.

Najstarejša zgodovina osuševalnih del na Barju sega tja v drugo polovico 18. stoletja. Med prvimi, ki se je uspešno lotil osuševanja Barja, je bil Zorn, ki je zgradil Cornovec na severnih barjanskih predelih in z njih odvajal vodo. Njegovo delo je imelo precej uspeha in zato so leta 1769. nadaljevali ter so sklenili izkopati kanal med gradom in Golovcem. Dela so bila poverjena patru Gruberju. Gruberjev prekop ni prinesel pričakovanih uspehov. Zato so nadaljnja dela izostala za precej dolgo dobo. Voda je še vedno preplavljala Ljubljansko barje in tako onemogočala njegovo boljšo izrabo. Zadeva osuševalnih del se je zganila znova leta 1823., ko so odstranili jezove na Ljubljanici in strugo Ljubljanice poglobili. Čeprav so tudi po tem letu nastopale poplave, so na Barju že pridelovali žita in krompir.

Novejši razvoj regulacijskih del

Resno so se začeli baviti z melioracijo Barja potem šele sredi druge polovice prejšnjega stoletja. Leta 1877. so ustanovili Glavni močvirski odbor, ki si je marljivo prizadeval, da bi vprašanje osuševanja Barja spravil preko teoretičnega razpravljanja in preko raznih načrtov v prakso. Izdelan je bil nov načrt osuševalnih del in po dolgem zavlačevanju so ga leta 1909. začeli uresničevati. Prvotni načrt je določal poglobitev Gruberjevega prekopa- Ljubljanice in ureditev pritokov Ljubljanice na Barju. Nameravali so znižati vodno gladino za 2 metra. Razen tega so hoteli odstraniti zgornje plasti šote.

Proti odstranitvi zgornjih šotnih plasti pa so nastali pomisleki. Nekateri strokovnjaki so opozarjali, da bi bilo to lahko usodno za rodovitnost Barja in da mora ostati šotna plast dovolj vlažna. Talna voda se ne sme preveč znižati, kajti presušena zemlja bi bila nerodovitna. Leta 1910 je komisija sklenila, da se šotna plast ne odstrani in da se jo hrani v zadostni vlagi. Da to dosežejo, so sklenili postaviti zatvornice na Ljubljanici in na Gruberjevem prekopu.

Najprej so se lotili poglabljanja in razširitve Gruberjevega prekopa. To delo je bilo končano leta 1912. Poglobljeni prekop je sprejemal odtlej velike količine vode in pri tem ni ogražal železniškega nasipa na desnem bregu. Ljubljanico so začeli regulirati v mestu leta 1912. S sodelovanjem mestnega občinskega sveta, ki je sklenil, da mora biti obrežno zidovje lepo oblikovano, so se dela nadaljevala do izbruha svetovne vojne. Dotlej so zbetonirali precejšen kos obrežnega zidovja, v Mostah pa so poglobili tudi nekaj struge. Med vojno je delo popolnoma zastalo.

Nadaljevanje po prvi svetovni vojni

Takoj po prvi svetovni vojni so osuševalna dela, predvsem poglabljanje in reguliranje Ljubljanice, nadaljevali, vendar v tako skromnem obsegu, da so bila skoro brezpomembna. Nastal je zastoj, ki je vsaj glede Ljubljanice, trajal skoro 15 let. Glavni močvirski odbor je med tem v letih 1925 do 1928 delno reguliral Gradaščico, Glinščico in Mali Graben. Na Barju so se znova pojavljale pogoste povodnji. Voda se je skozi mesto odtekala počasneje, ker struga ni imela zadostnega padca. Upoštevati pa je treba, da je bil proračun za dovršitev regulacijskih del, ki je bil sestavljen leta 1922., zelo visok. Računali so, da bi potrebovali v ta namen 40 milijonov dinarjev.

Vprašanje poglabljanja Ljubljanice se je premaknilo z mrtve točke šele, ko je mestna občina ljubljanska prevzela obvezo, da bo prispevala tretjino stroškov. Tretjino je prevzela država, takratna banovinska oblast in Barjani pa vsak po eno šestino. Dela so bila razdeljena na več etap. Prva etapa je bila končana leta 1932. nato pa so leta 1933. in kasneje opravili še druge etape, medtem ko zatvornica na Ljubljanici še sedaj ni dokončana, ker manjka železna konstrukcija.

Osuševalna dela v zadnjih treh letih

Vzporedno z deli v mestu, to je s poglabljanjem Gruberjevega prekopa in Ljubljanice, bi se morala nadaljevati osuševalna dela na Barju samem. Dogajalo pa se je prav nasprotno. Na Barju je prenehala skoraj vsa delavnost. Jarki so bili zelo zanemarjeni in so jih le redko čistili. Dajatve barjanskih posestnikov so bile prenizke, da bi mogli tąka dela izvrševati v večjem obsegu. Najbolj zanemarjena je bila desna stran Ljubljanice.

Kakor poroča inž. V. B. v št. 16. »Kmetijskih Novic« so se dela na Barju samem obnovila v zadnjih letih. Leta 1942. so izkopali na Barju jarkov v približni skupni dolžini 27 km, leta 1943 v dolžini 28 km, približno prav toliko pa letos. Naj pri tem ugotovimo, da merijo umetno izkopani osuševalni jarki na Barju danes v skupni dolžini že preko 300 km.

V korist osuševanja Barja pa ni šlo samo čiščenje starih jarkov in izkopavanje novih, temveč tudi razna regulacijska dela, ki so jih izvršili v zadnjih letih. Veliko škode je na robu Barja povzročal Mali Graben, ki si je leto za letom samovoljno krčil pot, izpodjedal bregove in odnašal zemljo. Njegovo samopašnost so pričeli krotiti zopet pred tremi leti in se je regulacija Malega Grabna v počasnejšem tempu nadaljevala do danes, ko potekajo regulacijska dela približno 3 km od izliva Malega Grabna v Ljubljanico. Letos so pospešili tudi regulacijo Zornice. Delo je prevzela »Obnova«. Regulacija je izvršena že od Ljubljanice do Cornovca. Končana je tudi regulacija zgornjega teka Tunjice v Podlipski dolini in Kušljanovega kanala od Ljubljanice do železniškega mostu. V Ljubljani so regulirali Glinščico v dolžini kakih 300 m. Obnovili so tudi dela na Pekovem kanalu in na Išci.

Tako se osuševanje Barja bliža počasnih korakov svojemu zaključku. Predno pa dela ne bodo zaključena, ne smemo pričakovati, da bi nam Barje nudilo vsega tistega, o čemer so sanjali razni strokovnjaki, ko so pisali o možnosti obdelovanja in pridelovanja na Barju Nedvomno lahko od plodnega Barja pričakujemo zelo veliko, kakršnihkoli pridelkov že, potrebno pa je, da najprej izvršimo, kar zahteva ta zemlja od nas. Potem bo šele mogoče govoriti, ali naj raste na Barju žito, ali bo boljši pridelek, če bomo sadili krompir, ali je Barje dovolj ugodno za pridelovanje sladkorne pese, solnčnic, sadja in drugih pridelkov, ki so jim nekateri pripisovali na Barju veliko bodočnost.

Kopavnik — obnovljen

Stara Šišenska generacija še dobro pomni studenček Kopavnik, na poti s Šišenskega vrha k Stari cerkvi Sv. Jerneja. Vodi iz tega studenčka, ki je slovel skozi stoletja po svoji izredno dobri vodi, so ljudje pripisovali celo čudodelno ali zdravilno moč. Dokaz za to, so po pripovedovanju starih Šiškarjev mnogi primeri ozdravljenja po težkih boleznih. Prvi lastnik hotela »Bellevue« g. Zajc in znani tudi že pokojni restavrater Keršič sta nameravala celo zgraditi pri studenčku kapelico,

vendar iz nepoznanih razlogov do tega ni prišlo. Med prvo svetovno vojno in po njej so ljudje polagoma pozabili na ta studenec, k čemur je pripomogla tudi zgraditev vodovoda. Ko so gradili hišo št. 4 na poti Pod gozdom je tedanji lastnik navedene hiše dal že zapuščeni studenec speljati v odtočni kanal. Sedanji lastnik g. Doro Fakin je pred meseci gradil novo škarpo na vrtu, ki ga je vzorno uredil, in se je odločil, da studenček obnovi. Na svoje troške je zgradil lično betonsko kadunjo z odtokom ter oporni zid s klopico, s čimer je mnogo pripomogel k olepšavi okolice stare cerkve. Bilo bi želeti, da tudi Mestna občina o prvi priliki stori ukrepe, da se uredi in olepša pot Pod gozdom, ki vodi na Bellevue in pod njim skozi Tivolski park kot lepa sprehodna pot iz Šiške v mesto a je sedaj obupno zanemarjena. Vsekakor je zasluga g. Fakina hvalevredna, ker ni le olepšal okolice svoje hiše, temveč povrnil Šiškarjem tudi staroznani studenec z izredno dobro vodo, kar je danes v vojnih časih še prav posebno važno.

Potrebujemo tudi »Koristno knjigo«!

Knjigarna Tiskovne zadruge je ustanovila novo knjižno zbirko, ki zasluži pozornost širokih slojev našega prebivalstva: *»Koristno knjigo«*. Ta naslov zbirke pove že sam dovolj o njenem značaju in pomenu. Imamo razne leposlovne in znanstvene zbirke, izdajamo izvirna prevedena dela v vezani in nevezani besedi, znanstvene zbornike itd. Tudi to so po svoje koristne knjige, vendar je zbirka »Koristna knjiga« namenjena drugim, tako rekoč neposrednim in nazorno jasnim koristim.

Tako je izšla kot prva knjiga nove zbirke *»Sodobna kuhinja«*, knjiga o pravilni prehrani, kakor sta jo spisala dva odlična strokovnjaka: profesor za interno medicino dr. Lušicky in zdravnica dr. Božena Merljak. Kuharska knjiga iz zdravniškega peresa je gotovo koristna knjiga in za sedaj v našem strokovnem slovstvu edinstven pojav. Kot druga knjiga se je prav te dni pojavil na knjižnem trgu spis Vladimirja Ličena *»Shranjevanje živil in gospodinjskih pripomočkov«*. Zlasti danes, ko je skrbno živilo dragocenejše nego kdaj koli, je vprašanje njegove ohranitve, njegovega shranjevanja za zalogo izredno važno vprašanje ljudske prehrane. Ne zanima samo gospodinje, ampak morda še v večji meri trgovca, ki ima opraviti z živili in mora vedeti, kakšne zunanje pogoje, posebej še temperaturo, zahtevajo posamezna živila, če naj se nepokvarjena ohranijo. Zaradi tega je nova knjiga »Shranjevanje živil in gospodinjskih pripomočkov« v visoki meri koristna, zelo aktualna, a nič manj važna tudi za prihodnost, kajti vprašanje shranjevanja živil bo vedno koristno in važno pri racionalnem urejevanju človeške prehrane. Nadalje napoveduje »Koristna knjiga« še dva zvezka, ki naj bi izšla v bližnjih mesecih: Josipa Zupanca knjigo *»Konserviranje sadja«* in Jos. Štreklja *»Vrtnarstvo«*. Tudi v teh dveh primerih leži koristnost in praktična uporabnost teh knjig kar na dlani. Zasnova knjigarne Tiskovne zadruge kot založnice »Koristne knjige« je jasna in vredna široke pozornosti. *Naš človek potrebuje tudi praktičnih knjig, ki naj jih spišejo prvovrstni strokovnjaki.* Take knjige bodo prispevale izdatne delce k povzdigi naše materialne kulture. In te povzdige nam bo pri obnovi našega življenja po razdejanjih sedanjih časov krvavo treba na vseh področjih. Zato bodo zvezki v zbirki *»Koristne knjige«* uspešno služili sedanjosti in bližnji prihodnosti.

Ko padajo bombe

V obrambi proti posameznim vrstam orožja in njegovim učinkom je pač prvi korak ta, da se čim bolje spoznata tehnika in učinkovanje dotičnega orožja. Spričo tega je »Völkischer Beobachter« objavil pred dnevi kratko razpravo o tem, kako eksplodirajo letalske granate. List pravi:

Letalska bomba trešči na cestišče, ga raztrže, vdere v zemljo in eksplodira. Pri tem nastane

lijak s topim kotom,

vse zidovje v neposredni bližini lijaka se sesuje, učinek eksplozije pa naglo pojema v sorazmerju s kvadratom v oddaljenosti posameznih objektov od nje. Kar je le mogoče, se vname. Strehe zračni pritisk odnese, vrata vdre, stekla razbije kilometer daleč naokrog. Pri tem ostane često kaj malo stvari nepoškodovanih. V zakloniščih občutijo ljudje še tisoč metrov daleč — kakršne so pač geološke okoliščine — kako se vsa klet zamaje.

Tak učinek sile nastane takole: Letalska bomba trešči na primer s končno brzino 450 m na sekundo iz višine 10.000 m in z letala, ki razvija brzino 450 km na uro, na tla in se vdere spričo močnega oklepa v zemljo. Udarna sila bombe narašča

v sorazmerju z njeno maso

in s kvadratom njene brzine, s katero je dospela na cilj. Ko pripravi netilo razstrelivo do eksplozije, razpade to v hipu v žareče pline. Zmes plina in pare doseže vročino do 6400° C in se raztegne v prostoru v 12.0000 krat toliki meri, kakor jo je imela pred svojim nastankom, ko je imelo razstrelivo še trdno obliko. Do 65% teže je v bombi razstreliva, v enako veliki granati, ki mora imeti mnogo jačji oklep, ga je le kakih 38%. To pojasnjuje, zakaj je učinek sleherne granate pri njeni eksploziji, zakaj je njena »notranja storitev« mnogo večja kakor je učinek granate približno podobnega kalibra.

Če naj se sila bombnega

učinka še poveča,

ne da bi se povečala teža bombe, je treba pač le oslabiti njen oklep. V takem primeru pa ne vzdrži udarca na cilju in mora imeti zaradi tega bomba mnogo občutljivejše netilo, da eksplodira. Taka bomba lahko vsebuje nad 8% razstreliva v primeri s svojo težo. Tako bombo imenujejo letalsko mino.

Ko eksplodira strelivo, se najprej razdrobi bombni oklep in ker nastane ob detonaciji močan val, učinkuje eksplozija na okolico najprej kot detonacijski sunek. Takoj nato, skoraj istočasno, pa se

razvijejo žareči plini,

ki se skušajo čimprej razširiti v obliki krogle, pa na ta način tudi učinkujejo na svojo okolico. Plini treščijo drobce bombnega oklepa z ogromno brzino na vse strani. Kar jim je na poti, razrušijo. Čim večja pa postaja razsežnost nastajajoče plinske krogle, tem elastičnejše postane zgoščevanje plina in plin pričenja težiti zmerom bolj proti točkam najmanjšega odpora. Pri tem pritiska na atmosferični zrak in ga prav tako zgoščuje. Plin se naglo ohlaja in zrak pritisne v prostor, kjer se je pojavil spričo vročine zelo razredčen plin, z enako silo nazaj, tako da nastane nov močan

sunek v nasprotni smeri,

proti lijaku, kjer je bomba eksplodirala. Oba pojava si sledita z izredno brzino. Tako se zgodi, da se zidovje, ki ga je pritisk plina omajal na vznotraj, dejansko poruši navzven, čestokrat v smeri proti eksplozijskemu centru, da odnese drevesa, ki jih je pritisk pri eksploziji nastalih plinov s koreninami vred omajal baš nazaj v smeri proti eksplozijskemu centru in da jih potem ljudje najdejo poveznjene na bombni lijak. Tako se lahko zgodi, da je pritisk plinov ob eksploziji bombe, ki je treščila v bližino kakega zaklonišča, vrata od zunanje strani odprl, nato pa jih je protipritisk zagnal z vso silo v nasprotno smer. Zračni pritisk je v ostalem

v zaprtih prostorih,

na hodnikih, v kotih, posameznih prostorih za ljudi najhujši. Dogaja pa se, da na točkah, kjer se oba pritiska v prvem hipu izenačujeta, ostanejo stvari, ki jih je drugače kaj lahko uničiti, cele.

Delokrog krajevnih premikov zraka pa daleč presega območje eksplozijskega vala. Ta val, ki raztrže oklep bombe, učinkuje pri tleh hitreje, a mnogo manj učinkujoče, kakor v zraku. Njegove valovne dolžine, ki dosegajo v tleh 0.003 do 0.005 mm, so daleč pod mejo do valovnih dolžin, ki jih poslopja ob takem pojavu še prenesejo. Spričo valovnih sunkov nastalo majanje ostenja je seveda odvisno še od drugih okoliščin. Pri zračnih valovnih sunkih govore strokovnjaki o

valovnem čelu

z močno stisnjenim zrakom in valovnem repu, kjer je zrak razredčen. Čelo vala je v valovni smeri dokaj tanko in zato je njegov pritisk občutiti izredno malo časa, tako da se ob njem razbijejo strešne opeke in stekla, če naleti nanje še z zadostno silo. Redki zrak valovnega repa pa se zmerom bolj zgoščuje, čim bolj se val oddaljuje od svojega izhodišča. Tedaj dobi stekla, strešne opeke in drugo

gosti zrak

iz notranjosti prostorov, ki sili v prostor na valovnem repu, kjer je zrak razredčen. In tako se zgodi, da padejo drobci stekla z oken namesto v notranje prostore ven na cesto, da vrže drobce opek s hiše v okolico. Čestokrat se zgodi, da zidovje v bližini eksplozijskega centra ostane, medtem ko se celo jačje oddaljenejše zidovje poruši.

Ljubljanski trgi

V Ljubljani je mnogo trgov, vendar pa malo sodobnih in stalno se razvijajočemu prometu ustrezajočih. Največji in najsodobnejši je Kongresni trg, ki ima v celoti betonirano cestišče in tvori skupaj z Zvezdo sploh največji odprt prostor v našem mestu. Kongresni trg je tudi najprimernejši prostor za vsakovrstne javne prireditve. Drugi najsodobnejši trg je trg pred sodno palačo. Vendar pa na tem trgu ni mogoče prirediti večjih nastopov, ker skoraj ves prostor zavzema park v njegovi sredini. Prostran, trgu pred sodno palačo podoben je Hrvatski trg pri cerkvi Sv. Petra. Tudi na tem trgu ves prostor izpolnjuje park. Marijin trg je izrazito prometno križišče; ves njegov prostor zavzema cestišče s prometnim otokom v sredi, široki pa so tudi hodniki za pešce na oglu Prešernove in Wolfove ulice, pred palačo veletrgovine Mayer in okrog Prešernovega spomenika. Bolj primeren za prireditve bi bil trg Sv. Jakoba, ki pa tudi ni velik.

Svojevrstna in menda tudi edinstvena sta Mestni in Stari trg. Oba sta prav za prav samo dve ozki, z visokimi stavbami strnjeno obzidani ulici. Pred magistratom, kjer je Mestni trg najbolj širok, ustreza njegova širina komaj širini sodobne mestne ulice. Na najožjem mestu pa sta oba trga tako ozka, da more tramvaj komaj skozi. Neznatna sta tudi Dvorni in Jurčičev trg, prvi med Gosposko in Židovsko ulico ter Ljubljanico, drugi pa pred Čevljarskim mostom. Nekoliko večji je Novi trg pred Novinarskim domom.

Vodnikov in Pogačarjev trg sta namenjena tržnim namenom. Prvi spada med največje trge v Ljubljani in je svojemu namenu primerno urejen. Pogačarev trg je manjši, leži za stolnico in ima značilne stalne stojnice za branjevke. Prostornejši je tudi Krekov trg pred mestnim domom. Zanimiv je Ambrožev trg ob Poljanski cesti, večji del posajen z nasadi, čez šempetrski most pa pridemo na mali Vrazov trg. Značilen trg s košato lipo je Ambrožev trg na križišču Rimske ceste z Igriško ulico izrazito mesten pa je Napoleonov trg pred Križankami.

Navedeni trgi pa še niso vsi. Mnogo je v našem mestu obširnih prostorov, ki ne nosijo imena trg, dasi bi ga upravičeno lahko nosili. Tako imamo na križišču Rimske, Bleiweisove, Tržaške in Groharjeve ceste precejšen »trg«, prav tako v Trnovem Pred konjušnico in malo dalje ob Trnovskem pristanu ter še marsikje. Izrazit prometni trg, ki tekmuje z Marijinim trgom, je Ajdovščina.

V predmestjih sta dobro znana in priznana Vodmatov trg v Vodmatu in Marmontov trg ob Marmontovi ulici.

Darujte za Zimsko pomoč!

KULTURNI PREGLED

Spomin na Marinettija

S Filippom Tommasom Marinettijem, ki je umrl minule dni ob Comskem jezeru, je zapustil prizorišče življenja eden najznačilnejših »estetskih revolucionarjev« našega časa. Kakor koli že presojamo njegove ideje in njegovo delo, ni mogoče zanikati, da je futurizem, ki mu je Marinetti izdelal program in čigar središčna osebnost je bil več ko trideset let, prodrl dokaj na široko v evropska slovstva. Vzburkal je nekatere njihove površinske plasti, si ustvaril skupine navdušencev in posnemovalcev, razvnel množico snobov in povzročil že pred prvo svetovno vojno, delno pa tudi v razdobju med dvema vojnama, več estetskih revolt ter vplival na poezijo prav kakor na slikarstvo in muziko.

Ta upori zoper »staro« in zastarelo v umetnosti, te napadalne in ponekod silno bombastične borbe za novo umetnost, ki bo živo nasprotje vsemu klasičnemu in sleherni tradiciji, se nam zde dandanes, ko doživljamo elementarno silovite prevrate v tolikih zadevah človeškega življenja, igračkanje blaziranih estetov in zabava prenasičenih ljudi, umetno napihovanje jader naivne fantazije in donkihotski boj z vetrnimi mlini. Toda z drugega, ostrejšega in nad čas povzdignjenega vidika je bil tudi v teh pojavih refleks nekega bolj skritega kakor očitnega zgodovinskega dogajanja: tragičnega, polnočnega preloma svetov, propadanja starih idej in nastopanja novih, ki so bile skrite v teh pojavih kakor nevihte v temnih, komaj nad obzorjem vidnih oblakih.

Psihološka in sociološka razčlemba takih »estetskih revolucij«, kakor je bila Marinettijeva, bi nam dala bolj kakor literarni ali likovno umetnostni oris futurizma pravo podobo res da minljive, v marsičem razkrajalne, a v tem in onem tudi konstruktivne spremembe idej, smeri in okusov; vpogled v bolestne krče stoletja, ki je že v svoji prvi polovici prineslo dve veliki vojni. Znakov in vzrokov tega notranjega razkroja je bilo mnogo, in kakor so nekateri oznanjevali zdravje in novo življenje, četudi v zakrivljenem zrcalu svojih hotenj, so bili drugi očitni znanilci izroda in propada. Toda to bi že bila zgodovina premnogih »izmov«, ki so v dobi stilne anarhije vrtinčili evropsko umetnost vseh vrst.

Filippo Tommaso Marinetti je bil po rodu iz Aleksandrije v Egiptu. Potekal je iz neke lombardske rodbine in je preživljal mladost v Italiji in Franciji. Izprva je pisal pesmi samo v francoščini — od l. 1902. dalje je izdal v Parizu več pesniških zbirk — in se boril zoper d'Annunzijev artizem, ki je bil prav tedaj na zenitu; v tem času je izdal Marinetti svojo najboljšo satirično žaloigro »Le roi Bombance« (1909). Kot pesnik francoskih verzov se je gibal v estetskem in duhovnem območju velikih »dekadentov« Rimbauda, Verlaina in Mallarmeja, samo da ga je od čiste lepote vedno bolj vleklo v ironijo, v satiro, v nekako prikrito melanholijo komedijanta, ki se posmehuje temu, kar ljubi; naposled Marinetti tudi do d'Annunzia ni imel tako daleč, kakor bi se zdelo po njegovih francoških spisih.

V istem letu, ko je izdal svojo rabelaisovsko satiro »Le roi Bombance«, je 20. februarja 1909 priobčil v stolpcih pariškega dnevnika »Figaro« svoj prvi futuristični manifest: izhodišče vsega poznejšega gibanja, ki se je razvilo pod tem imenom in ki ne le s svojo estetsko revolto, marveč zlasti še s pesniškimi in slikarskimi deli svojih pristašev, predvsem samega Marinettija, nikakor ni bilo, kakor je Ugo Ojetti dobro povedal v eni svojih »Venti lettere«, ne tako novo in ne tako revolucionarno, kakor so kričali najognjevitejši pristaši. Prvemu manifestu je sledilo več drugih; začela se je prava umetniška križarska vojna zoper preteklost v imenu prihodnosti, zoper tradicijo v imenu novih udarnih idej in zasnov, zoper sentimentalizem, ženske in mesečino v poeziji, zoper muzeje in galerije, literarno in umetnostno zgodovino. Pri tem pa so futuristi, ti enfants terribles med vnuki velikih romantikov, oznanjevali nove vrelce umetniških navdahnjenj, stendhalovsko energijo, oboževanje sile, stroja, modernega življenjskega tempa, tehnike in vojne. Na vse zadnje se je — že v sedanji drugi vojni — prav po Marinettijevem prizadevanju ustanovila nova poezija in nova upodabljajoča umetnost, sledinja znana pod imenom aereopittura: za njo naj bi stala estetska izkušenost sodobnega Ikarja, letajočega človeka, napadalnega obvladovalca zračnega oceana, zdaj že edinega »človeka bodočnosti« in potemtakem najbolj dostojnega predstavitelja človeštva v luči futurističnih idealov.

Med prvim futurističnim manifestom leta 1909 in pred nekaj leti izišlim oznanjenjem dokončne izpolnitve futurizma, zračne poezije in zračnega slikarstva, leži trideset let Marinettijevega dela in trdovratnih literarno-umetniških bojev, trideset let uveljavljanja futurizma. Le-ta je zapustil v italijanskem estetskem svetu močne sledove, vendar se pri drugih narodih ni mogel dolgo držati; kakor sneg pod sončnimi žarki, je kopnel ta krhki zamet estetskega meteža na prisojah slovstvenega sveta pod vplivom življenjsko zirave umetnosti novega realizma, nove stvarnosti. Marinetti je še izdal v francoščini poleg nekaterih dramatskih in pesniških knjig knjigo »Le Futurisme, théories et mouvement«, nekak koran nove estetske vere, dalje pesnitev o bitki za Tripolis, »preroško pesnitev v svobodnih stihih«, »Le monoplan du Pape« itd. Manjša je njegova pesniška žetev v italijanščini; tudi tu se je kajpak upiral »tiraniji« jasnih pojmov, razumljivih pesniških slik in logičnih ločil, goječ besedni upor zoper moč besed in njihovih simbolnih vrednot. Zato pa so tem obilnejši njegovi italijanski spisi v prozi, romani, fragmentarna proza, eseji, polemični spisi; med slednjimi je na primer »Guerra, sola igiene del mondo«, ki je nastal sredi prve svetovne vojne in čigar geslo je oživelo v sedanji vojni, katere se je Marinetti, čeprav šestdesetletnik, udeležil aktivno in z zračnopoetičnimi spevi; dalje »Democrazia futurista« iz leta 1919., ki še naznačuje bližnji izliv italijanskega futurizma v kulturne tokove fašizma. (O tem je spisal l. 1924. delo »Futurismo e Fascismo«.) V dveh knjigah je izdal že l. 1911. »gledališko sintezo« z naslovom »Il teatro futurista«, ki ni ostala brez vpliva na razvoj italijanske dramatike in scenične umetnosti. Sploh je napravilo futuristično gibanje v Italiji mnogo hrupa in povzročilo obilo polemik, sporov in umetniških iskanj: v njegovih vrstah sta zrasla med drugimi Giovanni Papini in Ardengo Soffici, vendar je značilno, da so ga prej ali slej formalno zapustili njegovi najbolj vneti pristaši, dasi je vsaka nova slovstvena generacija poslala v njegove vrste nekaj svojega naraščaja. Marinetti pa je vsekdar ostal kakor ladijski kapitan na svojem mostičku in sukal brod po valovju časa. Postal je član Italijanske akademije in užival naslov ekscelence.

L. 1937. sem sedel v družbi s tem mednarodno znanim »estetskim revolucionarjem«. Bilo je v nekem restoranu na rimskem Lidu. Zvedavo sem opazoval v vsakdanjem, dejal bi, meščanskem okolju moža, ki je imel nekoč tako velika gesla in tako bleščeče, bengaličnim raketam podobne besede, ki so povzročale kajkrati mnogo bleska in poka, ne, da bi zapuščale za seboj kaj več. Marinetti je bil mož majhne rasti. Po svoji vnanjosti in posebej še po fiziognomično dokaj neizrazitih potezah je bil človek, ki mu ne bi nikdar prisodil avtorstva futurističnih manifestov. V tistem hipu, ko je sedel za mizo in so v zrcalnih stenah odsevali skozi okno sinji valovi Firenskega morja, se mi je zdel nekam utrujen, skoraj melanholičen; spominjal je na ugasli vulkan, ki je živel samo še od svojega imena in od tistega malo dima, kar se ga je dvigalo iz skritih globin. Osebno sem ga spoznal že pet let preje na mednarodnem literarnem kongresu. Takrat je bil še mnogo živahnejši, naglih gest in sila zgovorne besede. Nova vojna ga je zopet elektrizirala; znova je našel za njo in za stvar svojega naroda velike besede, spet se je lotil akcije in skušal vznemirjati duhove. Toda estetske revolucije so bile zdaj že malenkostno igračkanje pred vzburkanim oceanom življenja. V krvavi evropski stvarnosti so se pojavljali drugi, neizmerno usodnejši spopriemi.

Sedaj je Marinettijev mediteransko iskrivi temperament dokončno ugasnil v tišini in v zelenem blisku Comskega jezera. Najbrž se je sprijaznil s toploto domače zemlje in s tolažljivo naravo, ki jo je nekoč preziral prav kakor vse drugo, kar je bilo dostojno »klasične« poezije.

Olepšajte božične praznike bednim — in s tem tudi sebi!
PRISPEVAJTE K BOŽIČNI OBDARITVI ZIMSKE POMOČI!

Kronika

* **Führer je podelil Norvežanu Johanu Petru Gjörnesu** iz Drontheima kolajno za rešitev z diplomo. Gjörnes je v smrtni nevarnosti za lastno življenje rešil v septembru leta 1943 dva nemška vojaka pred utopitvijo. Istočasno s kolajno za rešitev so izročili Gjörnesu tudi večji denarni znesek.

* **Rabaul je podzemska trdnjava.** Rabaul je postal sedaj podzemska trdnjava, pravi neko poročilo z bojišča. Japonska posadka je pred bombardiranjem popolnoma zaščitena. Z večmesečnim delom je uspelo zgraditi pravo podzemsko trdnjavo, v kateri je nameščena celo bolnišnica. Istočasno so pripeljali velike količine živil, tako da bodo japonske čete za dolgo dobo neodvisne od tozadevnih dobav. Vsi člani te podzemske trdnjave so pripravljeni na boj.

* **Napredek fotografije.** Dva španska fotokemika sta napravila izredno občutljiv fotografski material, ki reagira trikrat hitreje kot sedanji običajni filmi. O izmajdbi pravijo, da bo prinesa pravi preobrat v fotografski industriji.

* **London se je postaral.** Ana Mc Cormick, posebna poročevalka »New York Timesa« piše, da je London po četrtletni odsotnosti »postal starejši, bolj siv in razpadel, kot bi človek pričakoval. Naravnost groza te pretrese, ko ga vidiš tako razbitega in slabega. Ljudje na cestah izgledajo prepaneti in preobremenjeni.«

Iz Ljubljane

Radijskim poslušalcem

Opozarjamo na oddajo na praznik 8. dec. ob pol 12. Govorilo bo dekle, ki je sama okusila enakopravnost žene in dekleta v komunističnem »raju«.

Zvečer ob 19.15 bo govoril g. Nikolaj Jeločnik v spomin deklicam, žrtvam boljševiškega zločina na Jesenicah.

* * *

u— **Novi grobovi.** Dne 17. novembra je preminula na Zidanem mostu učiteljica gospodična Jožica Sterniša. Pokopali so jo dne 22. novembra na pokopališču v Loki. Prav tako je umrl v Loki pri Zidanem mostu g. Robert Jakša, katerega so pokopali na loškem pokopališču, dne 25. novembra. Za pokojnikom žalujejo rodbine Sterniša, Jakša, Stojan, Puteani, Punčoh, inž. Gigič ter drugo sorodstvo. — Svojce je zapustila srčno ljubljena soproga, zlata mati in babica ter tašča gospa Ernesta Sancin, roj. Kraševec. Pokopali so jo dne 5. decembra iz hiše žalosti v Škednju pri Trstu. Za pokojnico žalujejo rodbine Sancin, Pretner, Kieser, Mazlu ter de Denaro. — Umrla je ga. Jožefa Trontelj. Pogreb bo v soboto, 9. t. m., ob pol 15. uri popoldne z žal. kapelica sv. Jožefa k Sv. Križu. — Po kratki mučni bolezni je umrl g. Edvard Mesesnel, zasebnik. Pokojnik leži na mrtvaškem odru v zavetišču sv. Jožefa na Vidovdanski cesti 11. Pogreb bo v petek, 8. t. m. ob 3. uri popoldne izpred farne cerkve na Viču na ondotno pokopališče. — Pokojnikom bodi ohranjen blag spomin, preostalim izrekamo tudi naše iskreno sožalje!

u— **25letni jubilej dela** je praznoval 1. dec. 1944 inšpektor Pokojninskega zavoda g. Kramarič Štefan. Naj ne bo užaljen, da se ga priv. nameščenci ob tej priliki spominjamo in mu iskreno čestitamo, posebno še, ker je naše interese vedno v službeni dolžnosti zagovarjal in tako pripomogel, da smo bili v redu pokoj. zavarovani.

u— **Ponovitev IV. sinfoničnega koncerta.** Glede na številne prošnje koncertnega občinstva se bo IV. sinfonični koncert Radia Ljubljane ponovil 11. decembra ob 18.30 v veliki unionski dvorani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Razstava sjik V. Skrušnyja** bo odprta samo še ta teden v petek, soboto in nedeljo v ateljeju Državnega gledališča, Bleiweisova 13, nasproti Vladne palače, od 9. do 17. ure. Brezplačno.

u— **Dodatne živilske nakaznice za težke in najtežje delavce za mesec december** bo mestni preskrbovalni urad delil po številkah potrdil tako, da pridejo na vrsto v ponedeljek 11. t. m. št. 1 do 100, v torek 12. t. m. št. 101 do 300, v sredo 13. t. m. št. 301 do 500, v četrtek 14. t. m. št. 501 do 700, v petek 15. t. m. št. 701 do 900, v soboto 16. t. m. št. 901 do 1100 in v ponedeljek 18. t. m. številke 1101 do 1300. Mestni preskrbovalni urad opozarja podjetja, naj se točno drže vrstnega reda.

u— **Dostava živilskih nakaznic za mesec december** — nam piše naročnik našega lista — poteka zelo počasi. Značilno je, da se živilske nakaznice ne dostavljajo istočasno v sosednjih ulicah, tudi če imajo te ulice v nazivu isto začetno črko. Zaradi te netočnosti je ostala marsikatera družina v četrtek brez mesa in kdo ve, če si bo meso namesto v četrtek lahko kupila v soboto na Pogačarjevem trgu?

u— **Za nekatere skromen, za druge radodaren Miklavž.** Ko sem v torek proti večeru stopil v neko prodajalno slaščic in bonbonov sredi mesta, sem jo našel popolnoma izpraznjeno. Imeli so samo še bonbone, ki so jih prodajali na nakaznice. Vse drugo so ljudje, ki so pripravljali Miklavževa darila, pokupili, tako da trgovec ni imel nobenega blaga več. Zadovoljno se je pohvalil z Miklavževo kupčijo in povabil navzoče prijatelje v nek bližnji javni lokal na dober narezek in kozarec pijače. Podoben uspeh so imeli tudi drugi prodajalci sladkarij, tako da je bil Miklavž zanje res zelo radodaren. Napravili so kupčijo, kakršne že dolgo ne. Prodali so celo blago, ki jim je že dolgo časa ležalo na policah in ni našlo kupca. Sedaj so ga Ljubljančani pokupili, ter pač drugega niso dobili in so se čutili dolžne, da svoje otroke in prijatelje obdarujejo. Tako je bil Miklavž za nekatere še vedno praznični dan, medtem ko je večina praznovala god zaščitnika otrok zelo, zelo skromno ali pa sploh ne. Le malo otrok po predmestjih se je včeraj postavljalo, kakor je to navada, z Miklavževimi darili. Niso se spraševali, kaj jim je Miklavž prinesel. Z bonboni na karte in in z jabolkami otrok ni mogoče prevarati, da jih je prinesel Miklavž, saj dobro vedo za vse objave Prevoda v časopisju, zlasti kadar gre za jabolka in bonbone. Drugih daril pa Miklavž letos skoro ni delil.

u— **Lovski zbornik je izšel.** Člani lovskih društev, ki so za leto 1944. že plačali članarino, ga dobe brezplačno v lovski pisarni med uradnimi urami od 8—10, sicer pa je naprodaj ravno tam in v knjigarnah po 100 lir broširan, po 125 lir vezan izvod.

u— **Vse dijake, dijakinje opozarjamo na instrukcije** srednješolskih predmetov in tujih jezikov. Vpisovanje dnevno: **Specijalne instrukcije, Kongresni trg 2/II.**

u— **Društvu slepih sta darovala** g. L. V. namesto cvetja na grob bagopokojne ge. Melite Jelačin 100 lir ter g. R. C. v počastitev spomina iste gospe tudi 100 lir. Plemenitima darovalcema izreka odbor tudi v imenu podpirančev najtoplejšo zahvalo.

u— **Namesto cvetja** na grob pok. g. Mici Perdanove darujeti Maruša Grassi in Dida Prinčič roj. Perdan 500 lir za slepce.

u— **Namesto cvetja na grob** blagopokojnega g. Vendramina Franca, darujeta ga. Marija Mušič in sin Ljuban 200 lir za Društvo slepih.

u— **Učite se strojepisja!** Novi tečaji pričenjajo 11. in 12. decembra. Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. Učne ure dogovorno po želji obiskovalcev. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekti: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Iz Novega mesta

Naš trg. Živinski in živilski trg ni bil živahen. Na trgu je bilo nekaj repe, endivije, zeljnatih glav in druge zelenjave. Mleko je bilo oddano strankam in kupovalkam po večini že na blokih. Na trgu je bilo le nekaj surovega masla, ki je bil pa zelo »slan«. Več je bilo petelinov — za sol ali pa po 150 lir. Jajca so po 10 lir, a so redka za denar. Kupčija se vrši bolj po geslu: Blago za blago in to za sol, petrolej, vžigalice, karbid itd. Precej pa je bilo kisa, prav dobrega domačega. V splošnem cene rastejo kar naprej. Hruške so že po 25 lir, jabolka po 18—20 lir, orehi po 20 lir. Kot izgleda, ni nihče kos naraščanju cen. Manj živahno kot običajno je bilo tudi na sejmišču pri Osolniku. Cene prašičkom pa so izjemoma stabilne, ker so se meščani, ki imajo svinjake in krmo, že založili z njimi in ni bilo velikega povpraševanja. Tudi tu dobiš prašiča — za sol, katero pa morajo večinoma kupovati na črni borzi, ako nočejo jesti neslano, kar je skoro slabše od nezabeljenega. Debelejši prašiči za zakol pa so bili oddani Prevodu po premijalni tarifi pri Ferliču.

S Koroškega

Nova voditeljica kmetij na Koroškem. Dosedanja voditeljica kmetic na Koroškem Frida Hohenwarter je bila na lastno prošnjo odvezana svojih dolžnosti. Za njeno naslednico je bila imenovana Greta Striessnigova iz Sv. Andraža v Lavantinski dolini.

V Cejovcu je umrl v torek 3. decembra eden izmed najmarkantnejših kulturnih delavcev na Koroškem, studijski svetnik Maks Bradaczek, ustanovitelj in vodja koroške deželne galerije. Bil je tudi sam slikar ter si je stekel kot učitelj risanja na celovški srednji šoli pomembne zasluge za slikarski naraščaj.

S Štajerskega

Službeni sestanek okrožnega vodstva v Mariboru. Dne 1. decembra je priredil štajerski Heimatbund v Mariboru veliko okrožno zborovanje za svoje člane. Poudarek zborovanja so tvorila izvajanja okrožnega vodje Doboczkega, ki je govoril o smislu in namenu nemške ljudske vojske na Spod. Štajerskem. Naloga te vojske je braniti ožjo domovino in s tem južno mejo države. Izvajanja okrožnega vodje je dopolnil še SA Obersturmführer Stadtmann, ki je govoril o organizaciji ljudske vojske. Na koncu se je okrožni vodja Doboczky zahvalil svojim sodelavcem za neumorno delovanje v minevajočem letu ter jih pozval, naj se še nadalje žrtvujejo za idejo nemške zmage.

V Ptuju je v ponedeljek 4. decembra predavala Gertruda Brescheva o izletu, ki ga je napravila s kolesom in filmsko kamero po pokrajini Ur.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Petek, 8. decembra ob 14.30: **Triglavska roža.** Mladinska predstava. Obisk sv. Miklavža. Cene od 40 lir navzdol.

Sobota, 9. decembra, ob 16.30: **Matiček se ženi.** Red Sobota.

Nedelja, 10. decembra ob 16.30: **September.** Izven. Cene od 32 lir navzdol.

* * *

Na praznik v petek ob 14.30 v Drami: Mirko Kunčič: »Triglavska roža«. Pravljična igra v treh dejanjih. Glasbo zložil in pevske točke vodi H. Svetel. — **Tudi k tej predstavi bo prišel sv. Miklavž s svojim številnim spremstvom in se bo ob tej priliki za letošnje leto poslovil od navzočih otrok.**

OPERA

Petek, 8. decembra, ob 14: **Rdeča kapica.** Mladinska predstava. Obisk sv. Miklavža. Cene od 60 lir navzdol. Ob 17. uri **Rdeča kapica.** Mladinska predstava. Obisk sv. Miklavža. Cene od 60 lir navzdol.

Sobota, 9. decembra, ob 16.30: **Carmen.** Izven. Znižane cene.

Nedelja, 10. decembra ob 14. uri: **Rdeča kapica.** Mladinska predstava. Obisk sv. Miklavža. Cene od 60 lir navzdol. Ob 17. **Rdeča kapica.** Izven. Mladinska predstava. Obisk sv. Miklavža. Cene od 60 lir navzdol.

* * *

D. Gorinšek - Hubadovo novo mladinsko igro »Rdeča kapica« bo uprizorila Opera v petek 8. t. m., na praznik, ob 14. in 17. uri. Obe predstavi bo obiskal in pozdravil navzoče otroke sv. Miklavž s svojim številnim, lepim spremstvom. Obdarovanja otrok ne bo.

Georges Bizet: »Carmen«. Opera v štirih dejanjih. Po istoimenski noveli Prosperja Merimeeja napisala Meilhac in Halevy, prevedla Oton Župančič in Niko Štritof.

Beležnica

KOLEDAR

Petek, 8. decembra: Marijino Brezmadežno spočetje.

Sobota, 9. decembra: Peter F.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Cigarska ljubezen.
Kino Sloga: Tvoje je moje srce.
Kino Union: Gospa Slivelina.

DEŽURNE LEKARNE

Petek: Mr. Leustek, Resljeva cesta št. 1; Bahovec, Kongresni trg 12 in Nada Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Sobota: Dr. Piccoli, Dunajska cesta št. 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Praznično dežurno zdravniško službo ima mestni zdravstveni svetnik dr. Fran Ciber, Štefanova 7, telefon 36-41.

Zatemnitev od 17.10 do 7.05

Varčujte z elektriko!

Oddajniška skupina Jadranske Primorje

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 8. DECEMBRA

7.00—7.10 Poročila v nemščini 7.10—8.00 Jutranji pozdrav 8.00—9.00 Prenos maše iz ljubljanske frančiškanske cerkve 9.00—9.10 Poročila v nemščini; okoli 9.10 po poročilih v nemščini poročila v slovenščini 9.10 do 10.15 Vedra glasba velikih skladateljev; sodelujejo: altistka Elza Karlovac, baritonist Dušan Pertot, violinistka Jelka Stanič in pianist Marjan Lipovšek 10.15—11.30 Praznična glasba 11.30—12.00 Slovenska ljudska oddaja 12.00—12.30 Napoved sporeda, nato opoldanski koncert 12.30 do 12.45 Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini 12.45—14.00 Salonski odkester vodi A. Dermelj 14.00 do 14.10 Poročila v nemščini 14.10—15.00 Radijski godalni orkester vodi D. M. Šijanec s solistinjo Jilko Dubravko na harfi 15.00 do 17.00 Prenos osrednjega nemškega sporeda 17.00—17.15 Poročila v nemščini in slovenščini 17.15—17.30 Glasbena medigra 17.30—18.00 Komorni zbor 18.00—18.30 Kmečki trio 18.30—18.45 Iz našega leposlovja — Janez Jalen: Odlomek iz povesti »Cvetkova Cilka« 18.45—19.15 Mali koncert 19.15—19.30 Zločin nad jeseniškimi otroki 19.30—19.45 Poročila v slovenščini 19.45—20.00 Prenos branja članka ministra dr. Göbbelsa iz tednika »Das Reich« 20.00 do 20.15 Poročila v nemščini 20.15—21.00 Glasba za flavto, violino, klavir in petje; sodelujejo: Slavko Korošec, Miran Viher, Marjan Lipovšek in Ksenija Vidali 21.00 do 22.00 »Častni poljub« 22.00—22.15 Poročila v nemščini in napoved sporeda 22.15—23.00 Malo kramljanja, malo plesanja, plesni orkester vodi Dušan Prevoršek 23.00—24.00 Prenos osrednjega nemškega sporeda.

SOBOTA, 9. NOVEMBRA

7.00—7.10: Poročila v nemščini; 7.10—9.: Jutranji koncert; vmes: 7.30—7.40: Poročila v slovenščini; 9.00—9.10: Poročila v nemščini; 12.00—12.30: Napoved sporeda, nato: Koncert pevskega zbora kranjskih učiteljiščnikov; vodi Irmgard Giantschnig; 12.30—12.45: Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini; 12.45—14.00: »Zvoki iz operet«, radijski orkester vodi D. M. Šijanec, sodelujeta: sopranistka Dragica Sokova in tenorist Anton Koren; 14.00—14.10: Poročila v nemščini; 14.10—15.00: Vaška godba in Jože Povše, harmonika; 15.00—17.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda; 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini; 17.15—18.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda (glasba); 18.00—18.30: Prenos osrednjega nemškega sporeda; 18.30—18.45: Pregled sportnih dogodkov (nemško in slovensko); 18.45 do 19.00: Gospodinjsko predavanje: Anica Lebar: Žena in delo; 19.00—19.30: Fantje na vasi; 19.30—19.45: Poročila v slovenščini; 19.45—20.00: Aktualno predavanje, govori Hans Fritzsche; 20.00—20.15: Poročila v nemščini; 20.15—22.00: »Šentjurjevski provizor«, zvočna igra, napisal: Stanko Kociper, izvajajo člani Narodnega gledališča v Ljubljani, vodstvo: ing. Ivan Pengov; 22.00—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda; 22.15—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda, glasba za konec tedna.

Novi roman „Jutra“

V nedeljo bomo začeli v »Jutru« priobčevati novi roman, o katerem smo prepričani, da bo zbudil nedeljeno zanimanje naših čitateljic in čitateljev. Bo to

G. Furtmüller:

»KIPEC PRINCESE AMARE«

Dejanje tega vseskozi napetega ljubezenskega in kriminalnega romana se odigrava malo pred pričetkom sedanje velike vojne na Dunaju in v njegovi okolici, deloma pa tudi v nekaterih drugih krajih Srednje Evrope.

Pazite na pričetek v nedeljski številki!

Podpolkovnik Milko Vizjak petdesetletnik

Sredi borbe za lepšo bodočnost slovenskega naroda praznuje jutri, v soboto, svoj zlati življenjski jubilej podpolkovnik Milko Vizjak, pomočnik poveljnika slovenskih domobrancev. Na visokem in odgovornosti polnem mestu pomaga usmerjati usodo slovenskega naroda lepšim dnem nasproti. Ko se ves mladosten ozira nazaj v pretekle dni, mu dušo polni zavest, da je storil ne samo, kar mu je veleval stan, marveč vse, kar je mož storiti dolžan.

Podpolkovni g. Milko Vizjak se je rodil v Ljubljani 9. decembra 1894. Komaj je položil maturo, že ga je klical vojske glas. Po končani enoletni prostovoljski šoli je postal poročnik gorskih strelcev. Boril se je na številnih evropskih bojiščih in nazadnje prešel vso italijansko fronto od snežnih Tirolov do sinjega Jadrana. S tisoči slovenskih vojakov je ob Soči in na Doberdobu branil slovensko zemljo. V teh borbah je bil tudi težko ranjen. Po zlomu Avstrije je vstopil s činom nadporočnika v jugoslovansko armado, kjer so mu kot odličnemu častniku zaupali važna mesta in ga naposled poklicali v vojno ministrstvo. Po zlomu l. 1941 se je vrnil v Slovenijo in delil s stotinami zvestih častnikov od komunistov in savojcev pripravljeno trpljenje laških taborišč. Ko se je vrnil iz koncentracijskega taborišča, se ni umaknil v komodno zatišje, ampak se je živo čuteč s svojim narodom pridružil tisočem najboljših Slovencev v njihovi borbi proti zaroti komunistov in savojcev. Ko je zveza komunistov s savojci v septembru lanskega leta pritirala naš narod na rob propada, so utrujene čete vaških stražarjev začele prihajati v Ljubljano. Odkod rešitev? In glej: zgodil se je čudež. Tisoči borcev so si prisegli zvestobo. Idealni častniki so jim stopili na čelo in rodila se je vojska slovenskih domobrancev. Tiste dni je g. podpolkovnik Vizjak postal namestnik komandanta Slovenskega domobranstva.

Osebnost podpolkovnika Vizjaka označuje velika mera poguma in hrabrosti. Toda ne le osebnega poguma, saj tega ponavadi od častnika že samo po sebi pričakujemo in podpolkovnik Vizjak ga je pač pokazal na vseh bojiščih od Galicije in Tirolov do fronte na Soči in Doberdobu. A g. podpolkovnika odlikuje nekaj več. Častnik, ki je ob lanskoletni septembrski katastrofi ostal zvest slovenskemu narodu je moral imeti neko višjo vrsto poguma, to je moralni pogum. To je pogum povedati zapeljani množici, da je na napačni poti, da drevi v propad, pogum, žrtvovati začasno v očeh mase celo osebni ugled, samo da se reši narod. Taki ljudje so v vseh časih reševali naš narod in taki ljudje so ga rešili tudi ob lanskoletni septembrski katastrofi. Ni težko biti danes domobranec, težko pa je bilo lani. Ni težko biti ladji krmar, ko sije sonce in se čoln ziblje na morskih valovih, težko pa je biti krmar, ko postane ladja plen divjih viharjev.

Ko se g. podpolkovnik ozira danes nazaj na svoje tako bogato življenje, mu dušo polni zavest, da je storil svojo dolžnost. Pravilnost njegove poti pa je že dokazal čas in bo še potrdila zgodovina.

Izvirna grafika Mihe Maleša

Najnovejša mapa lesorezov našega priznanega slikarja in grafika **Mihe Maleša** je edin pojav te vrste na letošnjem predbožičnem trgu. Mapa z naslovom »Izvirna grafika« je izšla samo v 35 izvodih in obsega 15 signiranih ročnih odtisov brez vsakega tiskanega komentarja, zategadelj ne sodi med knjižne izdaje, marveč ostaja na področju upodabljajoče umetnosti kot bibliofilsko dragocena rariteta izbranih grafičnih listov.

Maleš, Praški motiv

Teh 15 listov, ki so vsi ročno odtisnjeni in lastnoročno podpisani, bodo torej uvrstili prijatelji slovenske umetniške grafike v svojo zbirko originalov. Listi so odtisnjeni v formatu 23.50×31.50 in kažejo do neke mere Malešev grafični razvoj, dasi — če ne upoštevamo dognanosti tehničnih nadrobnosti, marveč osebno karakteristiko Maleševega grafičnega oblikovanja — pri Malešu ni videti zelo opaznega, skokovitega razvoja kakor pri prenekaterem drugem grafiku. Tako so na pr. med lesorezom »Stara žena«, ki ga je Maleš izvršil l. 1920. na akademiji in zadnjim listom v tej mapi, iz l. 1939. potekajočim lesorezom »Speči mucek«, razlike samo v siženju in tehnični kvaliteti, ne pa tudi v tem, kar takisto v grafiki prav kakor v drugih panogah upodabljajoče umetnosti, karakterizira umetnika. Maleš ima v študijah kakor so »Primož Trubar« (1920), »Motiv iz Prage (1924), »Spomin na Benetke« (1935) ali na kateri koli drugi določeno osebno noto in določen programatski odnos do umetnosti, lahko bi rekel: eno in isto averzijo do likovnega naturalizma, pa naj oblikuje kadar koli in kar koli. Razen že navedenih lesorezov je v tej mapi še nekaj drugih lesorezov in linorezov, delno že znanih (čeprav ne v tem formatu in ne v obliki originalnih listov) iz nekaterih Maleševih natisnjenih zbirk. To so zlasti motivi z Golnika in dve ilustraciji k Prešernovemu Sonetnemu vencu. S temi originalnimi grafičnimi listi je hotel Miha Maleš prvenstveno razveseliti zbiratelje originalov, zato je zbirka na našem likovno-umetnostnem trgu trenutno edinstvena in po vsej svoji raritetni dokumentaciji vabljiva za zbirateljski krog. Kot táko jo tudi vpisujemo v kroniko slovenske upodabljajoče umetnosti.

Maleševa Izvirna grafika se dobiva pri avtorju in v knjigarni Žužek.

Dr. Šenkova razprava o ljubljanskem kongresu Svete alianse l. 1821

»Ljubljanska knjigarna«, ki je nedavno odprla svoje prostore na Gosposvetski cesti, bo delovala na našem knjižnem trgu tudi kot založnica. Te dni je izdala kot svojo prvo publikacijo zanimivo razpravo **dr. Vladimirja Šenka: »Kongres Svete alianse v Ljubljani«.** Knjigo, ki šteje 180 strani, je natisnila Delniška tiskarna. Tak spis iz diplomatske zgodovine je v našem slovstvu redek pojav.

Po vojaškem zlomu Napoleona je evropska reakcija hitela z delitvijo njegove zapuščine. Skušala je z vsemi silami zatreti prevratnega duha, ki so ga zmagovite Napoleonove vojske raztrosile po Evropi. Da bi mu bile kos, so evropske države na pobudo ruskega carja Aleksandra ustanovile l. 1815 v Parizu meddržavno zvezo, ki je znana pod imenom Sveta aliansa. Tvorile so jo Rusija, Prusija, Avstrija in Anglija, kasneje se ji je pridružila tudi Francija. Vladarji teh držav so se obvezali, da bodo svoje podložnike vladali kot očetje in si vedno nudili medsebojno podporo in pomoč. Metternich je kasneje poskrbel, da je duh krščanske skupnosti, ki ga je car Aleksander zasledoval s svojo pobudo, ostal le pri besedah, da se je zveza omejila na skrb za ohranitev policijskega absolutizma in da je postala sredstvo za tlačenje prebujajočih se narodov. Medtem ko so Avstrija, Rusija in Prusija sodelovale s popolno privrženostjo, je bila Francija previdnejša, ker je imela težave z močno liberalno strujo v svoji deželi. Rezervirana je bila tudi Anglija, ki se je že počasi umikala v svojo »splendid isolation«. V fanfare reakcije so, kakor je umljivo, trobile vse manjše državice, ki so jim vladali razni sorodniki vodilnih evropskih dvorov.

V dogovoru o Sveti aliansi je bilo sklenjeno, da se bodo vladarji oziroma njihovi zastopniki sestajali vedno, kadar bi bil moten mir, ali pa v določenih razdobjih. Kongresi, kakor so imenovali te sestanke, so bili nato v Aachnu, Opavi, v Ljubljani in drugod. Ker se je uporni duh vedno bolj uveljavljal, je imela Sveta aliansa mnogo dela. Najprej so jo vznemirili španski revolucionarji, ki so l. 1820 prisilili kralja Ferdinanda VII., da je obnovil napredno in demokratično ustavo, ki je priznavala, da je suverenost naroda nad suverenostjo vladarja. Car Aleksander je želel, da bi že v tem primeru posredovala Sveta aliansa z orožjem. Zaradi odpora Anglije in Francije je moral popustiti.

Špance so prvi posnemali konstitucionalci v Neaplju, glavnem mestu kraljevine Obeh Sicilij, ki jo je absolutistično vladal po odstavitvi Murata kralj Ferdinand. Z oboroženim nastopom so izsilili ustavo. Avstrija, ki je bila v Italiji močno zainteresirana, novega stanja ni hotela priznati, sklicujoč se na načela Svete alianse. Metternich je sklical kongres Svete alianse v Opavo. Hotel je dobiti pooblastilo za izvedbo vojaškega nastopa. Ker sta nasprotovali oboroženi intervenciji Anglija in Francija, so se zanjo zedinile samo Avstrija, Prusija in Rusija z obvezo, da ostane teritorialno stanje nespremenjeno. Sklenili so nadalje povabiti na kongres neapeljskega kralja in nadaljevati svoja posvetovanja v Ljubljani.

Kralj Ferdinand se je vabilu rad odzval. Na tihem se nikoli ni sprijaznil z vsiljeno mu ustavo. Zaigral je prebivalstvu Obeh Sicilij komedijo, ki morda najlepše označuje duha Metternichove Svete alianse. Čeprav je na novo ustavo prisegel, je to prisego brez pomisleka prelomil, Metternich mu je pa pomagal igrati vlogo žrtve, ki so jo močnejše sile prisilile k popuščanju. Po prihodu kralja Ferdinanda v Ljubljano je še med trajanjem kongresa nastopila proti neapeljskim konstitucionalcem avstrijska vojska in kmalu premagala njihov odpor. Veselje nad uspehom, na katerega so čakali udeleženci kongresa kar v Ljubljani, pa ni bilo dolgotrajno. Komaj je bila zatrta revolucija v Neaplju, je izbruhnila nova v severni Italiji, v Piemontu. Italijanski dijaki in vojaki so zahtevali zedinjenje, ljudsko obliko vlade in odstranitev Avstrijcev. Metternich pa je s svojim vojaštvom kmalu napravil red in pomagal absolutističnemu vladarju zopet na prestol.

Reakcija ni imela mirnega dneva. Že nekaj dni kasneje je prispela v Ljubljano vest, da je nastala revolucija v Moldaviji in Vlaški, ki sta spadali pod turško suverenost. Ozadje te revolucije je bilo dokaj drugačno kakor ozadje revolucij v Neaplju in Piemontu. Zdelo se je, da bo car Aleksander po krščanskih načelih in kot vladar najmočnejše pravoslavne države priskočil upornikom, ki so se uprli otomanskemu nasilju, na pomoč ali pa da bo vsaj posredoval v Carigradu. Pod vplivom načela legitimnosti pa je pravoslavna Rusija raje potegnila s katoliško Avstrijo in protestantsko Prusijo in se postavila na stran mohamedanske Turčije. Rusija je odklonila pomoč upornikom in prepustila Turčiji skoraj proste roke. To se je zgodilo že na ljubljanskem kongresu. Kasneje je car Aleksander začel dvomiti o pravilnosti svoje politike. Dvomov se ni rešil do svoje smrti l. 1825.

To je zgodovinski razvoj dogodkov, ki so tvorili glavno vsebino posvetovanj na kongresu Svete alianse v Ljubljani l. 1821. Dr. Vladimir Šenk se je s pritegnitvijo obilnih virov in slovstva, katerih zadostno in pravilno izrabo more oceniti le strokovna kritika, poglobil v vse njegove podrobnosti in nam v svoji knjižici sistematično prikazal njegov potek. Pisec razpravlja najprej o Sveti aliansi in predzgodovini kongresa v Ljubljani, nato prikazuje vse važnejše udeležence in stališča posameznih zastopanih držav. Kongres je bil po predmetih razpravljanja razdeljen nekako v tri dele. Prvi del se je bavil z nastopom proti Neaplju, drugi je bil posvečen revolucijama v Piemontu in Moldaviji ter Vlaški, tretji pa zaključnim aktom. Na koncu nam dr. Šenk oriše še pomen kongresa za razvoj meddržavne politike. Razprava je pisana s potrebno znanstveno skrbnostjo, kljub temu pa bo umljiva vsakemu čitatelju, ker ima pisec lahek slog in lep jezik. V sedanjih dneh bo vsekakor prijetno in poučno, v marsikaterem oziru tudi zelo aktualno čtivo. »Ljubljanska knjigarna« je imela pri svoji prvi publikaciji srečno roko. Bilo bi umestno, če bi v tem pravcu nadaljevala. Prav na polju zgodovine nam primanjkujejo dela, ki bi nam netendenčno orisala ljudi in dogodke minulih časov.

sg

Alarm na Filipinih

Odkar so se Američani izkrcali na Lejtu, so Filipini spet v območju vojne v vzhodni Aziji. Članek, ki odpira pogled v življenje glavnega mesta otoške dežele, pravi:

Ko se o mraku sloke Filipinke, ki jim težka melodija žari iz baržunastočrnih oči, zazibljejo pred širokimi izložbami na manilski Escolti med bančno palačo in Santa Cruzom, je stara Španija spet oživela na filipinskih cestah. Skromno se umaknejo vase čokate fasade ameriških gosposkih in poslovnih poslopij. Z njih ne prši več val reklamne svetlobe, le rahlo še lebdi spomin na čase pred japonsko zmago kakor luč v svetlki, ki nanjo že leta lega prah. Španija pa tli in polje in žubori vedno znova v smehu in solzah, v plesu in molitvi, v jeziku in kretnji ljudi.

Manilske žene ne nosijo rahlo spletenih klobukov, ki rumené po trgovinah, delavnicah in po omarah doma. Izginile so gospe, ki naj bi jih bile kupovale. Manilske žene se ozirajo v ogledala po izložbah. Sunkoma okrenejo glave in so zadovoljne, ker jim visoki pestri glavniki še mično blešče iz las, temnih kakor noč. Na mostovih čez Pasig se vrtinči tok množice, ki se gneto skozi baročna vrata v staro mesto Intramuros. Baročni angelji pihajo s svojimi prenapetimi kamnitimi lici v pozavne. Don Miguel de Loantes pa v svoji neminljivi veličini z zproženim mečem preko vseh stoletij izpolnjuje ukaz svojih kraljev. Le redkokdaj so se ameriški častniki z zlatimi našivi v svojih škornjih potikali po neravnem tlaku tesnih ulic za ljubezenskimi doživlaji, kajt za mamljivim bleskom izložb so vsepovsod strogo vladale filipinske družine tako da sta se aragonska strast in kastiljska čistost združili z naravnim instinktom slehernega Filipinca v trajno harmonijo. Le večerno pritrkavanje svetlih in težkih zvonov neštetih cerkva in samostanov skrbno varuje ploske krove tajinstvenega mesta.

Kar je umirajoča svetovna država Špancev naplavila na otoke iz vrst svojih preperelih jadrnic, kar se je ljudi, spričo oslabljenosti rodne dežele utrujenih, pod pezo okorelih zakonov do smrti zapisalo mrzlici, je ugasnilo kakor pergamentni smehljaj nekdaj proslavljene lepotice. Toda iz najplemenitejšega španskega duha se je tu porajal mlad rod in pognal svoje korenine v novo domačo grudo, čeprav so ga potresi še tolko izpodkopavali.

Ali se bodo Američani vrnili? Ali bodo spet preplavili s svojo kulturo celo deželo? Ali je njihov skok na Lejto pričetek novega razvoja nazaj v minule dni? Ali pa je nastala le vmesna epizoda, o kateri kmalu ne bo več govora? 17 milijonov Filipincev je za hip pomislilo na vojno, ki je odbrzela preko njihovih otokov tja da žarečih severnoavstralskih step. Toda valuči topovi oceana prinašajo oklepnice in nosilke letal s črtkastim praporom od vzhoda. Motorji tulijo preko manilske luke. Ogenj in razdejanje bijujejo bombniki na deželo. V sanjah ameriških mornarjev plešejo duhovi po ritmu jazza pri Sv. Ani. V svojem častihlepju si zamišljajo MacArthurjevi oficirji zabavne vožnje v brzih, lepo usločenih čolnih preko cavitskega pristana na Pier v Manili.

Pier v Manili: Obličje Amerike vzide izza modre samote zaokroženega zaliva. Pol kilometra dalеč se vije ob njem mogočna umetna gradnja, ki odseva iz nje enolično idejno siromaštvo. V spodnjih nadstropjih so skladišča, shrambe, urad. Iz mreže cevi in črpalk mole žerjavi svoje krake čez vodo. Kadar so z ladij grmadili tobak in sladkor in filipinski lan pa cin in železo na pomolih, so se potniki sprehajali z gornjega krova svojih ladij po mostu v drugo nadstropje Piera. Na obeh straneh te krite promenade so se vrstile prodajalne in bari ter pisarne. Na njenem drugem koncu so brnela dvigala, ki so spravljala radovedneže z nje naravnost v avtomobile, da so jih razvažali po mestu od ene zanimivosti do druge. Večina jih je vselej brzela po gladko pometenem asfaltu naravnost v ameriški okraj Binando.

Kdo pa je imel kaj fantazije in okusa, je šoferju-domačinu stisnil dolar v roko in stopil iz voza sred vrveža na glavni cesti. Lahki filipinski vozički so klopotali mimo njega sredi med množico avtobusov in tramvajev, avtomobilov in spet avtomobilov ali pa se je počasi pomikal predenj par bivolov. Kakor da bi čopičal po riževem barju, in vlekel mrko in težko čez in čez obložen voz.

Če je tujec sledil hreščečemu vozilu ali če ga je pritegnila nase pestra noša filipinskega dekleta, ki je radovednež na njej hotel dognati, da-li ni kje kaj podobnega že videl, ga je kmalu odplavilo iz vrveža v tondeko predmestje, kjer se je njegova binondsko-mrzla poslovnost kmalu ogrela. Kraj ceste se je v vodnih jarkih zrcalilo cvetje z vrtov, ki so se za njih rdečo, vijoličasto in modro barvno lepoto skrivale domače, pa španske in ameriške vile, bungalovi ter skromne in primitivne malajske koče, lahke in drobne, saj jih pridne roke spletajo čez noč iz nča. Že davno je tujec vedel za špansko tradicijo filipinske noše: Iz prosojne, napete gaze šite bluze, prepletene z značilnimi vezeninami pa dolga krila iz katuna, dolge večke, izpodrecane ob levem pasu, in pestre tesno ležeče rute iz tafta, ki so segale do kolen, preko vsega pa lahen plašč, da je vihral ob vsakem vetrcu. Oblačila so bila okusna in dragocena.

Kakor začaran je tujec obstal, kadar je filipinska donna krenila na vrt pred hišo in se povzpela čez dve stopnici do vrat, ki so bile kar naslonjene na malajsko kočo. Ljubke, a kakor improvizirane so bile te pletene koče, ki so se njih strehe iz sivo-rjavega blija še majale v sapi, in se je zdelo, kakor da gospodarita v njih morje in divjina pragozdov iz neposredne manilske okolice šele kdaj pozneje je izvedel, da so si v njih uredili svojo skromno udobje najvišji filipinski uradniki in zdravniki, sodniki in veletrgovci.

Ko pa v teh časih noč na valovih manilske luke pogasi poslednji lesk dneva, ko se zabliskajo na valovih v pristanu dve, tri najsvetlejše zvezde, kakor da bi se galeb bežno dotaknil vode, postane samota, ki se je preko dneva skrila v zabavni park pri Sv. Ani, nepriljetna in zagonetna. Od daleč spremlja kitara plaho pesem, melanholično kito biserov, enakomerni dih dežele. Mlado dekle, ki je s svojimi 18 leti pearlharbourškega dne kot spremljevalka po avtomobilih krenilo na svojo življenjsko pot, da bi si potem na parketih velikih plesnih dvoran služilo denar sveta, in je nazadnje pobiralo ostanke opitega mornarja, ki je v njegovem objemu zaplesalo skozi oblak dima in val jazza po dvorani, je medtem pozabilo ogabne prizore, v katere jo je uročil razvrat kolonialne civilizacije z druge strani Tihega oceana.

Manila, mesto 700.000 ljudi, ne pogreša Američanov. Ničesar ji niso vzeli, niti enega utripa njenega srca, niti ene minute njenega skrbnega, odkritega, živega življenja iz dneva v dan. To vedo tudi Američani. Filipinci so delavni, pametni, konkurenčno sposobni. Včasih so mislili, da bi se ločili od njih, za leto 1946. so jim obljubili neodvisnost.

Zakaj se potem vračajo, se vprašujejo Manilci, odkar so se Američani izkrcali na Lejtu in so jim alarmi postali vsakdanja nadlega? Kdo ve, kaj jih miče? Sen z Escalta s svojimi valovi luči, ki pred njim zamre celo blesk noči na ravniku, ali sen od Sv. Ane, raja pomorščakov? V Beli hiši v Washingtonu ne vprašujejo ne po tem ne po onem. Tam zro sedaj le na imeni Cavite in Corregidor, ki žarita z generalštabnih kart pacifiškega otoškega sveta vse bolj kakor Manila. V njihovih skokih z otoka na otok bi padec vojaškega pristanišča v manilski luki pomenil prvi pomembni in strateško res važni uspeh, glavni opornik mostu iz severne Avstralije na zapad.

Dr. Matija Burger

Pozabljeni ljubljanski župan (1851—1857)

V članku v četrtkovi številki »Jutra« je znani poznavalec in raziskovalec lokalne zgodovine Ljubljane osvežil spomin na »pozabljenega ljubljanskega župana dr. Matijo Burgerja, ki je stal na čelu mestne občine pred 90 leti. Časi so bili takrat taki, da je bilo županovanje prav malo prijetno. Vendar beleži tudi Burgerjeva županska doba neka j pomembnih pridobitev.

Na prošnjo županstva je cesar maja leta 1854. dovolil, da se smejo ob požarih za alarmiranje prebivalstva in gasilcev uporabljati posebni topovi. Streli z grada ob požarih, ki so prenehali šele pred nekaj leti, bi torej letos obhajali vojo 90letnico.

Za Burgerjevega županovanja se je v Ljubljani ustanovila popolna nižja realka (razpis naučnega ministrstva z dne 12. julija 1852, št. 5365) ter slovesno otvorila dne 4. oktobra 1852 v prisotnosti cesarskega namestnika grofa Chorinskega, župana dr. Burgerja in celokupnega občinskega sveta. Za stroške šolskih prostorov, učil in slug se je ustanovil poseben »realčni sklad«, ki so ga upravljali ravnatelj realke in dva od občine izvoljena člana. Ker na novo stavbo ni bilo misliti, so se za realko uporabile učne sobe v licejskem poslopju, ki jih je prej imel teološki študij, občina pa je za učila dovolila za prvo leto 2000 fl in se zavezala tudi v bodoče skrbeti za vsakoletne šolske potrebe. Že to pa ji je povzročalo največje skrbi. Ko je torej naučno ministrstvo z razpisom z dne 14. aprila 1856, št. 5912 naročilo občini ustanovitev višje realke, je občinski svet na seji dne 27. maja 1856 zaradi pomanjkanja denarnih sredstev odklonil ta poziv ter s tem zavlekel ustanovitev višje realke za polnih sedem let.

Iz istega vzroka je občinski svet v letih Burgerjevega županovanja odklanjal vsako pobudo za ustanovitev in zidanje novih ljudskih šol. Značilno je, da je zahtevalo ustanovitev teh šol, zlasti pa trirazredne deške šole pri Sv. Jakobu (poleg že obstoječih trivijalk pri sv. Petru in v Trnovem) cesarsko namestništvo že l. 1853. in ponovno 1857., a zadeva se do konca 1857. ni premaknila naprej. Tudi razširjenje uršulinske dekliške šole se ni izvršilo, ker je občinski svet vztrajal na svojem pasivnem stališču, da ni denarja, sam pa ni utegnil ali pa ni maral za vse te izdatke poiskati novih rednih dohodkov.

To stališče ljubljanskega mestnega zastopa je imelo za nasledek po eni strani občuten zastoj v splošnem razvoju Ljubljane, po drugi strani pa prikrito naraščanje deficita v občinskih proračunih. Nevšečno stanje mestnih financ se je očitno pokazalo, ko se je Miha Ambrož 9. maja 1855 odrekel mestu prvega magistratnega svetnika »zaradi rastočega obsega svojih zasebnih poslov (poleg svojega paromlina v današnji Slomškovi ulici je v tem času izvrševal spedicijo in trgovino z deželnimi pridelki s Karlom Hausnerjem do l. 1859. na današnji Ajdovščini 13) in mu je moral (23. avgusta 1855) občinski svet poiskati naslednika v osebi takratnega okrajnega pristava v Škofji Loki, Ivana Gutmana. Na proračunski seji 5. oktobra 1855 je sicer dosedanji glavni proračunski poročevalec dr. Ivan Zhuber skušal po svoji stari navadi prikazati napram 65.845 fl izdatkov in 64.624 fl dohodkov za leto 1856 »majenkosten pumanjkljaj 1221 fl, ki se bo z dobrim gospodarjenjem in varčevanjem že pokril«, toda takrat je dr. Burger odločno posegel vmes, opozoril na to, da je resnični primanjkljaj, ako se hočejo pokriti neodložne občinske potrebe, mnogo večji, da ne gre za redne izdatke najemati izrednih dohodkov, kakršna so n. pr. predlagana posojila, da je tudi mestno premoženje čez mero obremenjeno in da torej ni druge poti, kakor da se **proračunski primanjkljaj pokrije z občinskimi dokladami na neposredne davke.**

S tem pa je župam dregnil v sršenovo gnezdo. »Ljubljana dozdaj ni imela doklad, ki bi obremenjevale meščane, in jih tudi za naprej ne bo«, tako so moževali občinski očetje in županov predlog je bil odbit, dr. Zhubrov za najetje posojila pa sprejet.

Zdaj pa je poseglo vmes namestništvo. Dokazalo je (razpis z dne 11. febr. 1856) občinskemu svetu, da znaša s prekoračenimi zneski proračuna iz l. 1855. primanjkljaj za leto 1856. okoli 23.529 fl in ne, kakor je trdil dr. Zhuber, 1221 fl, ter odbilo zato potrditev proračuna in predlaganega posojila. V seji 10. aprila 1856 se je nato občinskemu svetu predložil nov proračun, ki je izkazoval 82.376 fl izdatkov in 69.115 fl dohodkov. Dr. Zhuber je ponovil svoj predlog za najetje posojila pri Kranjski hranilnici, a je z njim propadel, dr. Burger pa je v **drugič** predlagal uvedbo občinskih doklad na neposredne davke. A še so se mestni očetje upirali, kolikor so mogli: sklenili so uvesti le doklado na hišno najemnino 3 kr na 1 fl), česar pa deželna vlada (razpis z dne 16. maja 1856, št. 7559) ni dovolila. Župan je sedaj **v tretjič** predlagal doklado 6 krajcarjev za vsak goldinar na zemljiški, hišni, obrtni in dohodninski davek, a je zopet propadel. Propadla pa je tudi pritožba mestne občine zoper odlok deželne vlade, nasvetovana po dr. Ahačiču (odlok ministrstva notranjih del z dne 17. avgusta 1856, št. 16.727), kar je župan na občinski seji 4. sept. 1856 naznanil občinskemu svetu ter **v četrtič** predlagal, naj se uvede doklada 10% na neposredne davke, a je bil v četrtič odbit. Opozicija, pozvana, naj sama predlaga izhod iz tega nevzdržnega položaja, ni marala ničesar razpravljati o tem. Prišlo je do zgodovinske seje dne 11. septembra 1856, na kateri je dr. Burger, ko je občinskemu svetu prebral lastnoročno pismo cesarskega namestnika grofa Chorinskega z dne 7. septembra 1856, št. 2945, v petič predlagal uvedbo 10%ne doklade na vse neposredne davke, s čemer bi se pridobilo okoli 10.000 fl novih dohodkov. Njegov predlog, ki ga je podpiral občinski svetnik baron Anton Codelli, je bil tedaj **končno sprejet z 20 od 22 glasov.** Zadevni občinski sklep je deželna vlada potrdila že 19. septembra 1856 pod št. 16.634.

Tako se je ta **borba za uvedbo občinskih doklad na neposredne davke končala z zmago dr. Burgerja.** Še tisto leto se je pokazalo, kako potrebna je bila, čeprav je od l. 1857., kakor so se bali občinski svetniki, res postala stalna naprava in vprav hrbtenica vseh naslednjih občinskih proračunov. Mesto je imelo namreč še tisto leto 13.750 fl nepričakovanih stroškov, ki mu ga je povzročil 17. novembra 1856 obisk cesarja in cesarice (glej tozadevna poročila v L. Zg.). Za del teh stroškov se je moral najeti dolg pri Kranjski hranilnici (5900 fl) in privatnikih (Karl Holzer).

Dr. Burger je še doživel sprejem proračuna za l. 1857. na seji dne 17. januarja 1857 s 86.062 fl izdatkov, 79.146 fl dohodkov ter 6916 fl primanjkljaja, ki pa se je lahko pokoril z 10%ono doklado na vse direktne davke in še se je vanj lahko vnesel primeren znesek za odplačilo dolgov. Tako je postavil **dr. Burger ljubljanske finance zopet na realno podlago, kar je bila ena njegovih največjih zaslug.**

Dne 15. aprila 1857 je dr. Burger nenadoma umrl za kapjo na svojem stanovanju na Mestnem trgu 314. Ostal je vse življenje samec. Bil je kakor pravijo »Novice« z dne 18. aprila 1857, »mnogospoštovani advokat, od l. 1851. pa župan ljubljanskega mesta, v vsem verli domorodec«. »Novice« trdijo, da je bil 64 let star; v mrliških maticah stolne župnije je označena starost s 63 leti, na njegovem nagrobnem spomeniku, ki stoji zdaj na severnem koncu Navja, pa je vklesano, da je bil star 61 let. Že njegovi sodobniki torej niso vedeli natančno za njegovo rojstno leto, ki koleba med 1793 in 1796. Moral pa je biti nekaj v sorodu z dr. Janezom Burgerjem, odvetnikom in graščakom na Brdu, morda njegov nečak. Ta rod je bil doma na Vogljah v šenčurski občini (Prijatelj »Janko Kersnik, njega delo in doba«, str. 8). Sorodstvo z brdskim Burgerjem potrjuje napis na nagrobnem spomeniku, po katerem je bil v istem grobu z dr. Matijo Burgerjem pokopan vladni svetnik Leopold vitez Höffern-Saalfeld, vnuk dr. Janeza Burgerja.

Dr. Matija Burger je bil tudi (1844—48) pravni konzulent Kranjske hranilnice, v njenem odboru je v letih 1838 in 1842 zavzemal mesto kuratorja. Bil je že od leta 1830. član Kranjske kmetijske družbe in (od 1844) član Društva kranjskega muzeja.

Podoba dr. Matije Burgerja, kakršna se nam kaže iz zapisnikov mestnih sej v letih 1851 do 1858, vzlic nedostatkom v njegovem županovanju, ni nesimpatična. Dosegel je v tistih časih, kar je mogel.

Po smrti dr. Burgerja je ostalo županско mesto v Ljubljani polna štiri leta nezasedeno, vse do 20. aprila 1861, ko je bil za župana izvoljen zaslužni Miha Ambrož.

Križanka št. 84

Vodoravno: 2. prošnja, priporočilo, 8. egipčanski bog, 10. papeževo pismo, 11. kratica za akademski naslov, 13. dalmatinska vprašalnica, 14. reka na Kitajskem, 15. mesto v Makedoniji, 17. reka v Španiji, 19. kraj v Boki Kotorski, 21. enota evropske denarne veljave, 22. v prikazni, 23. druga in treja črka besede pod 24. navpično, 25. osebni zaimek, 26. prelog, 27. mestece v Dalmaciji, 29. so mnogi bolj vajeni kakor zaslužiti si z delom, 31. v srb. kratica za število, 32. majhna vodna žival, 33. dobrobit, korist, 35. žival, ki je po svetem pismu kriva vsega človeškega gorja, 36. eden izmed bajeslovnih ustanoviteljev Rima, 38. nikalni pomožnik, 39. celina, 42. jed za sladokusce 43. kratica za akademski naslov, 44. reka v Sibiriji, 46. podredni veznik, 47. predplačila, nadavki, 48. lep, krasen, 50. prebrisanec, navihanec, potepuh, 52. pripadnik semitsko-indogermanskega plemena na Libanonu, 54. ne meni ne tebi, ne njemu, 55. predlog, 56. rimsko število, 58. ena izmed razsežnosti, 59. muslimanski duhovnik, 61. glej 8. vodoravno, 62. si služi kruh na odru.

Navpično: 1. mesto v Južni Srbiji, 3. reka v Sibiriji, 4. svetloba, sij, 5. turška plemena v Perziji, ki nimajo stalnega bivališča, 6. kazalni zaimek, 7. mesto v Slavoniji, 9. stárina, stari svet, 12. živahna, razposajena, 14. je, komur je omejena svoboda gibanja, 16. veznik, 18. znak za kemično prvino, 20. sundski otok, 24. mesto na Hrvatskem, 27. pritok Urala, 28. nadloga, preglavica, sitnost, 29. pravilna beseda za pogosto napačno rabljeni slučaj, 30. naglo se premikati, 31. kemična prvina, 33. gozlovi, kakršnih v Evropi ni več, 34. igra na karte, 37. nagrada, ki se da po sklenjeni pogodbi ali končanem delu, 40. podredni veznik, 41. prevelik, predaleč gnan, 43. seneni odpadki, 45. narodni pevec pri starih Keltih, 47. moško ime, 49. okrajšano tuje ime, 51. igralna karta, 53. letos nam ni dobrodošla, 57. volni pojav, 59. znak za kemično prvino, 60. osebni zaimek.

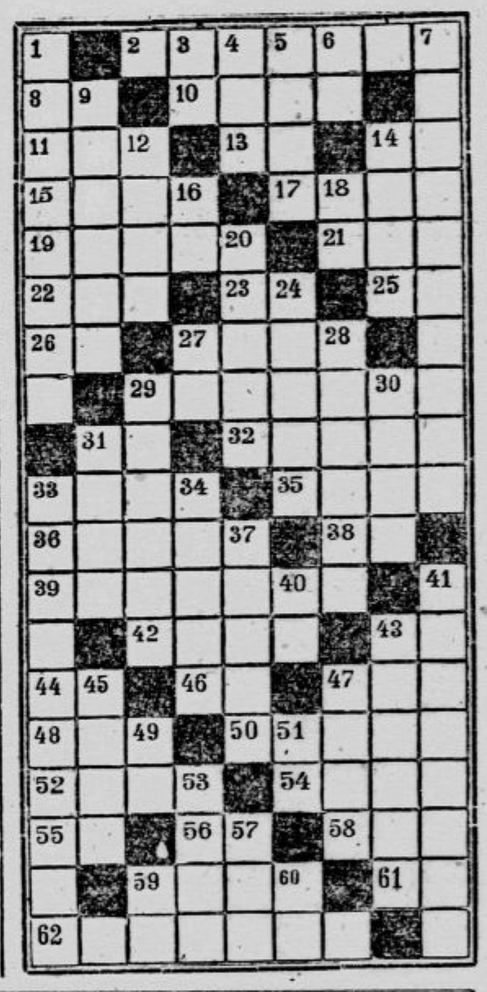

Upoštevajte!

Ne samo stanovanja, temveč tudi stopnišča in hodniki morajo biti zatemnjeni, ker v primeru alarma ponoči sicer ne morete in ne smete niti za trenutek osvetliti stopnišča. Kako nerodno je hoditi po temnih stopnicah in hodnikih, ste gotovo že tudi sami skusili. Še mnogo bolj pa se to občuti v naglici in nervozi, ko vsakdo hiti, da je čimprej v zaklonišču.

Zavedajte se, da če v devet in devetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izzivajte usode in držite se danih navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

V zaklonišču naj mlajši odstopijo sedeže starejšim, zdravi bolnikom in moški ženam, saj to je eno osnovnih pravil dobre vzgoje!

Imejte vedno na umu, da zaklonišče ni smetišče, temveč prostor — po večini manj udoben — kjer je treba prebiti včasih dolge ure. Zato skušajmo ohraniti vsaj eno udobnost — čistočo!

ZAHVALA

Za vse izraze toplega sočutja ob izgubi našega nad vse ljubljenega moža in ateka

Kralja Franca

naša najlepša in iskrena hvala! Zahvaljujemo se darovalcem cvetja ter vsem prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi poslednji poti.

Sv. maša zadušnica za nepozabnim pokojnikom bo v ponedeljek, dne 11. t. m. ob 7. uri v cerkvi sv. Jakoba.

ŽALUJOČA ŽENA IN HČERKICI.

✝

Umrla je moja nadvse ljubljena sestra, sestrična in teta, gospa

Josipina Wessner

učiteljica v pok.

Blagopokojna leži na svojem domu, Kolodvorska 20, do dneva pogreba.

Pogreb bo v soboto, dne 9. t. m. ob 3. uri popoldne z žal, kapele sv. Andreja, k Sv. Križu. Po izrecni želji blagopokojne se cvetje hvaležno odklanja v prid ubogim in potrebnim.

Ljubljana, dne 7. dec. 1944.

Marija Wessner

K. Rudin:

Prijetna druščina

Počasi se je zvečerilo. Literat Sevec je sedel sam v svojem kotu pri »Martinovem sodčku« in sejal predse svoje majce zavozlane misli, ki so že od sile spačeni podobi sveta dale kljub vsej svoji zavozlanosti nekaj pesniškega nadiha. To mu ni delalo dosti preglavic, odkar se je naučil trditi, da je belo črno in so mu ljudje slepo verjeli, da se Ljubljanica izteka v Mali graben kakor plava po sinjem, sončnem nebu srebrna luna. Zdaj pa zdaj je zazdehal in se zdolgočasen ozrl v vrata, ki so bila videti težka in kakor zabita. Kdo ve, ali pride nocoj kdo z željo, da ob li ob kozarcu rumene kapljice pesem tega dne. Literat Sevec je zdajci nehote iztegnil roko. Stresal se je po vsem telesu in obupano pogledal po praznem prostoru, ki so mu rekli pri »Martinovem sodčku«. Zakaj pred literatom Sevcem je stal samo kozarec mrzlega sifona, tako mrzlega kakor je bil mrzel ves svet dar in je mrzel ves ta čas. Žalostno se je zagledal skozi okno in čim dalj je gledal, tem manjša je bila žalost. Nazadnje se je celo nasmehnil. Nekaj lepih spominov ima vsak človek. Tudi literat Sevec jih je imel. Potopil se je v svoja deška leta, ko je bil samo Martin Sevec. In — ali je danes kaj drugega? Ne. Samo še Martin Sevec je. In kolikor se ga že drži slava začetniških in zrelih let, bo tudi to počasi izmil čas. Potem bo čist in začne lahko iznova. Zdaj pa — zdaj je pa samo Martin Sevec.

Vrt pred »Martinovim sodčkom« je zajela krasna višnjeva megla. V njej so se drevesa zdela kakor lahno mihajoče sence nezhanih koralnih čeri. Obrisi bližnjih hiš so ustvarjali pravljični videz sanjave resničnosti, katere poslednji odtenek je še mučil nekdanjega literata Sevca. Takole je slonel pred kozarcem mrzlega sifona in gledal v rastoči mrak. Saj je vseeno, kje sedi, tu pri »Martinovem sodčku« sem, ali sam doma. Višnjeva megla zunaj mu je začarala vso voljo v čarobni krog krčmarske mize, na katero je zdajci padel od nekod zlatovišnjevkast žarek, ki je v Martinu Sevcu pretresel vse strune in je že hotel poiskati svinčnik in kosček papirja, da bi ta žarek prelil v godbo svoje nekoč tako nežno zveneče besede. Pa je samo posluhnil, se zastrmel v svoj sifon in kakor nekoč zašepetal: Kakor sonce skoz' glaž gre...

Dalj ni prišel. Nekdo je jezno odprl vrata in Martinu Sevcu z žepno svetilko posvetil v obraz.

»Sam?«

Martin Sevec je zamižal in pikro dejal: »Saj sem vedel, da brez tebe ni popolnosti!«

Pesnik Vidra je pokimal in molče odložil svoj kot pajčevina tenki pršč. Nato je zavihal nos in zaničljivo siknil:

»Sifon!«

»Sifon!« je ponovil Martin Sevec.

Vidra: »Kje pa imaš svojega večnega trabanta, urednika Rožico?«

Sevec: »Davi je zaključil veliko epopejo, v kateri je opisal življenje svojega največjega sovražnika.«

Vidra: »Katerega sovražnika?«

Sevec: »Vode!«

Vidra: »In zato ga nocoj ni?«

Sevec: »Pravi, da se mora prespati.«

Vidra: »Aha! Koliko litrov vode je pa spil?«

Sevec: »Od plače mu je ostalo še za dve cigareti.«

Vidra: »Lep honorar!«

Sevec: »Lep!«

Vidra: »Kaj ni nikogar tu, ki bi človeka postregel?«

Sevec: »S čim?«

Vidra: »Hm! S čim, s čim! S kozarci! Pri tebi se Ljubljanica izliva v Mali graben, pri meni teče pa vino v krčmo. Vse po tvojem kopitu: Narobe svet!«

Pesnik Vidra je veselo vstal in Martinu Sevcu skrivnostno pomežiknil. Potrkal je na kuhinjsko okence in skozi šipo zavpil:

»Ej, Minka, kozarce!«

Tanek glas: »Saj nimamo vina!«

»Kdo pa te vprašuje po vinu! Kozarce prinesi. Brž!«

Pesnik Vidra je spet sedel, si pomel roke in dejal: »Vidiš, Sevec, da brez mene res ni popolnosti. Zdaj prideta še kritik Trobentica in dramatik Koščica. In ker imamo vsak svojo steklenico, bomo čez dobro uro s teboj vred nadpopolni. — Glej ju, sta že tu! — Ali ti nisem dejal, Koščica, da najdeva tu popolnost. Tam, kjer je Martin Sevec, zori zlata pšenica. Kajne, velečenjeni gospod kritik Trobentica!«

Kritik Trobentica, ki že nekaj let ni napisal poštene kritike, se je skromno priklonil in s težavo stisnil skozi zobe:

»Pesnik Vidra — ti si vidra!«

In kaj boš dejal v pozdrav našemu Martinu Sevcu, ki je svojo pošteno literarno malho obesil na klin?«

Kritik Trobentica: »On je pa meni podoben. Jaz že nekaj let nisem napisal poštene kritike — on pa pomaka svoje slavno pero v vodo — in pije sifon — Koščica — to je tragedija!«

Dramatik Koščica se je samo prijazno smehljal in ni vedel, kam bi sedel. Kritik Trobentica mu je glasno priskočil na pomoč:

»Ne boste te pogoltnila, kar stisni se. Pesnik Vidra — je vidra. Literat Sevec je svojo malho obesil na klin. Jaz pa ne štejem, ker brez Sevca nimam kaj pisati, pesnik Vidra sem dejal — je pa vidra.«

Vidra se je za te besede po svoje zmenil. Z maščevalno kretnjo je postavil na mizo tri vitke steklenice vina in dejal:

»Prav — ampak kakor vidite element te vidre ni voda!«

»To se pozna tudi tvojim pesmim. Vsem je botrovaj »mačgk«. — Minka, vina nimaš, kruha nimaš, zrezkov nimaš, ali imaš malo dobre volje?«

»Zate nič!«

»Pa za nas?«

»Nu, če imate tudi za natakarico kozarec vina, je imam za vse dovolj. Bom pa prisedla.«

Dramatik Koščica, ki je od petih začetih pravkar dovršil prvo dramo, se je samo nasmihal. Pil je prav tako boječe kakor je boječe sedel med temi svojimi znanci, o katerih je bil slišal več nego o vsej svetovni zgodovini. Za to sta skrbela pesnik Vidra in kritik Trobentica, ki je zdajci vstal, dvignil kozarec in nesrečnemu dramatiku Koščici napil:

»...In obljubljam ti nezaslišan uspeh, če od devetih, v drami nastopajočih oseb, ki si jih na devet načinov spravil v večnost, pošlješ na večno pot še deseto, njihovega očeta in rablja, dramatika Koščico. Tako si boš stekel neminljiv...

Pri »Martinovem sodčku« je vse onemelo. Kritik Trobentica je utihnil, kakor bi mu bil kdo jezik prestrigel. Pesnik Vidra, ki je jedel kruh s čebulo in si ruse misli, je pozabil pogoltniti. Dramatik Koščica, ki je bil smrtno bled, je zdajci zardel. Martin Sevec, ki je bil Koščici pravkar nalival tolažilni kozarec, je skoraj izpustil steklenico in brž segel po klobuku in plašču. In ko je minil prvi poplah, je pesnik Vidra očitajoče dejal kritiku Trobentici:

»Brž spij! Ali ti nisem že sinoči dejal, da ne izzivaj petega!«

Martin Sevec: Kakšnega petega?

Pesnik Vidra: Petega! Ali ga ne slišiš? Nebodigatreba! — Brž spij!

Natakarica Minka: Tak ne obotavljajte se! — Brž spijte!

Kritik Trobentica: (pije zelo neestetsko. Teče mu po bradi.)

Peti glas: »Uuuui... uuuuii... uuuiii... uuuuiiii...

Potem je pri »Martinovem sodčku« zavladala gluha tišina.

MALI OGLASI

Kdor išče službo, plača za vsako besedo L 0.50, najmanjši znesek za te oglase je L 10.— Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 2.—, za vse druge oglase L 1.— za besedo, vendar pa plačajo posredovalci L 1.50 za besedo. Najmanjši iznos za te oglase je L 3.—

Za vsak oglas je treba plačati dri. in prov. taksa L 0.60, za dajanje naslova ali šifre pa L 3.—

Službe išče

Starejša GOSPODINJA z 2½ letnim otrokom, ki zna šivati staro in za otroke prenarejati, išče zaposlitev k otrokom ali v gospodinjstvo. Za plačo se ne ozira. Naslov v oglas. odd. Jutra. 33007-1

URADNICA vešča vseh pisarniških del, slov. in nemščine, išče mesto. Gre tudi za nekaj ur ali vzame delo na dom. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Svoj pis. stroj«. 33036-1

GOSPOD z dolgoletno bančno prakso, išče slično ali katerokoli pisarniško zaposlitev, odnosno delo na dom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Marljiv« 33095-1

KUHARICA išče mesto pri večji družini. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod »Nastopim takoj«. 33054-1

Vsprejme

POSTREŽNICO za popoldne, iščem — Plačam po dogovoru. Javit se na naslov: Kosnik, Vodovodna 24-I. 32923-1a

KUHARICO k tričlanski družini za takoj iščem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32368-1a

TKALKO sprejmem takoj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32990-1a

POSTREŽNICO po dogovoru sprejmem za pomoč v stanovanju. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32984-1a

POSTREŽNICO za dopoldne sprejmem v središču. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32997-1a

ODDAM SOBO postrežnici, ki je pripravljena delno pomagati pri gospodinjstvu. Brinje. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32993-1a

HLAPCA ali DEKLO za lažja hišna dela in oskrbovanje ene krave, iščem za čimprej. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32983-1a

HLAPCA h paru konj, za lažja poljska dela in vožnje v mestu, iščemo za čimprej. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32982-1a

URADNICO, perfektno v nemško-italijanski korespondenci, stenografiji in knjigovodstvu, sprejmemo v stalno namestitev. Obširne ponudbe s fotografijo na ogl. odd. Jutra pod »Perfektna in samostojna«. 32886-1a

PRODAJALKO galanterijske stroke sprejmem. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Prodajalka«. 32977-1a

DEKLE kot pomoč v gospodinjstvu, tudi začetnico — sprejmem. Celovška c. 66, Rejc. 33033-1a

TRG. POMOČNICA mlajša moč specerijske stroke, z znanjem nemščine dobi stalno zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pridna in poštena«. 33025-1a

PRODAJALKO za trgovino, sprejmemo. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33065-1a

DOMAČEGA učitelja iščem radi pomoči in nadzora po par ur dnevno za 2 gimnazijca (5. in 6. razr.) in za ljudskošolca (4. razr.).— Naslov v ogl. odd. Jutra. 33052-1a

POSTREŽNICO za tri do 4 krat tedensko od 8 do 16. ure— pridno in pošteno sprejme Kušar, Miklošičeva c 13-III. 33106-1a

GOSP. POMOČNICO vešča, nekoliko kuhe in drugih gospod. del takoj sprejmem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33089-1a

SLUŽKINJO k tričlanski družini, pošteno mirno vajeno vsaj nekaj gospodinjskih del, sprejmem. — Naslov ogl. odd Jutra. 33082-1a

HLAPCA h konjem, poštenega, zanesljivega, vajenega kmečkih del, sprejmem takoj. Trnovski pristan 20. 33083-1a

ZA FOTODELAVNICO iščemo za takoj pomočnika(co), tudi začetnika ali dobrega amaterja za vsa dela, posebno Leica povečave in ameterska dela. Zaposlitev mogoča tudi posamezne dneve ali ure v tednu. Fototehnika, Dunajska c. 15 33103-1a

Vajenci

VAJENCA ali VAJENKO za črkoslikarstvo sprejme takoj proti takojšnji plači ali hrani Štrukelj Ludovik, Vošnjakova 10. Tel. 36-91. 33000-44

TRG. VAJENCA s primerno šolsko izobrazbo, sprejme s takojšnjo plačo špecerijska trgovina. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pošten«. 33024-44

Prodam

PIANINO zamenjam za preprogo. Informacije v parfumeriji Venus, palača Bata. 32757-6

RJUHE IN KAPNE predvojne, zelo močne— prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra 32846-6

KOLESA moška in damska sprejme v komisijsko prodajo pod zelo ugodnimi pogoji trgovina »Ogled«— Mestni trg 3, vhod skozi vežo. 32848-6

ŽENSKE ČEVLJE št. 39, dobro ohranjene zamenjam za otroške št. 30. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32957-6

ČRN PLAŠČ za gospoda, kožnen ovratnik in podlogo — prodam. Naslov v ogl. odd Jutra 32955-6

GUGALNI STOL (velik) prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32954-6

KOTENINO rjavo, nekaj metrov dvojne širine, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32872-6

PREŠITE ODEJE nove, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 32862-6

ŠIVALNI STROJ malo rabljen, prodam.— Tržaška c. 60. 32835-6

ZAMENJAM telico, 1 leto staro, za voz, nosilnosti 2000—500. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32910-6

DVA PRTA, platnena, namizna, s prtiči, z narodnimi vezeninami, prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32929-6

VRATA, 100×220, prodam. Kolezija, Mencingerjeva ulica 39. 32928-6

PRODAM: moško kolo znamke Puch, dobro ohranjeno, črno moško obleko in kos blaga za moško obleko ali damski kostum. Kamniška 13. 32927-6

USNJEN SUKNJIČ in močne hlače prodam ali zamenjam. Naslov v oglas. odd. Jutra 32935-6

HARMONIKE, klavirske, vseh velikosti, nabavite najugodneje pri Stanku Karlovšek, Knaflieva (Dvoržakova) ulica 8. 33005-6

MOŠKO OBLEKO, novo, rjavo, za višjo postavo, predvojno blago, prodam. Cena zmerna. Naslov v oglas. odd. Jutra. 33009-6

DAMSKE ČEVLJE, rjave, čisto nove, prodam. Koder, Predovičeva 12. 33001-6

KONTENINO, rjavo, 140 cm široko, za rjuhe, perilo, nekaj metrov, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33005-6

ŽENSKE GOJZARJE, dobro ohranjene, št. 40, zamenjam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mastne«. 33004-6

KONCERTNO violino, damsko kolo, kitaro, lauto, lestenec ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32901-6

PRODAM: visokofrekvenčni aparat za elektriziranje, moško dnevno polvolneno srajco št. 39 in svileno jutranjo haljo. Ogled od 11 do 16. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33008-6

MOŠKO SUKNJO, novo, športno, prodam. Šiška, Kamniška 9. 32999-6

OTROŠKE GOJZARJE št. 32-33 in lep usnjen kovčeg, skoraj nov, prodam ozir. zamenjam. Stari trg št. 28/I, desno. 32996-6

GOJZERJE št. 41 prodam ali zamenjam za nizke čevlje št. 43. Šubic, Kosova 4. 32994-6

PRODAM: 2 postelji, 2 posteljni omarici, 4 vložke, 4 zimnice, 1 karniso in razno pohištvo. Lozar, Gledališka ulica 12/II. 32991-6

ZAMENJAM oves za nepremočljive gojzarje št. 43; tudi prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32986-6

ČRN PLAŠČ, zimski, dobro ohranjen, in nizke čevlje št. 36 prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32987-6

NOVE ŠKORNJE št. 43 zamenjam za protivrednost. Naslov v oglas. odd. Jutra. 32980-6

KRZNENA JOPA (sil) je naprodaj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32827-6

MOŠKO KOLO, staro, prodam za 2500 lir moško suknjo za 3800. Pod hribom 51/I, desno. 32796-6

NOVE ŠKORNJE št. 43 zamenjam za lepe nizke čevlje; ostalo po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32978-6

OTROŠKO POSTELJO, belo, železno, z žimnatim madracem, zamenjam. Gasilska 6/I, d. 32882-6

Moško črno SUKNJO, predvojno, dobro ohranjeno, in visoko omaro ter ogledalo prodam po zmerni ceni. Pavšičeva ulica 8, Šiška. 32860-6

MOŠKO KOLO, športno, znamke »Victoria«, v zelo dobrem stanju, prodam. Poizve se pri hišniku Medvedova 10 med 12. in 15. uro. 32968-6

PRODAM moško črno suknjo in žensko rjavo za srednji postavi. Zajc, Sodarska steza 2a/I.

MOŠKO OBLEKO, popolnoma novo, iz najboljšega predvojnega blaga, prodam. Ogled pri Žigonu, Wolfova 10. 32970-6

MED — SLADKOR Zameniam med za sladkor po predvojni ceni, to je 1 proti 1.40. Zanimajoči naj pošljejo naslov na ogl. odd Jutra pod »Med — sladkor«. 32973-6

DVE POSTELJI s peresnicama, 2 postelini omarici, rabljeno in snažno, ugodno prodam. Šiška, Beljaška 34. 32975-6

HARMONIKO, klavirsko, z 80 basi in dvema registroma, novo, prodam. Šiška, Beljaška 34. 32974-6

PRODAM 3.40 m predvojnega blaga zelene barve za pohištvo. Tapetnik, Ciril-Metodova 58 32961-6

RADIOAPARAT, petcevni, dober sprejemnik, odlična roba, prodam. — Skubic, Podmilščakova 25. 32962-6

BLAGO za damski plašč, predvojno, temnomodro in črno, ugodno prodam. Sv. Petra cesta 78/II. 32952-6

ZIMSKI PLAŠČ, temnosiv, moški, za višjo postavo, volnen, zelo dobro ohranjen, zamenjam. Tržaška cesta 27/I, desno. 32959-6

Par metrov KOTENINE za rjuhe zamenjam za protivrednost. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32943-6

MISI, PODGANE in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji Anton Kanc, Židovska ulica 1. 32945-6

Krasna ROČNA DELA, primerna za božična darila, prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32936-6

3 MOŠKE SUKNJE in sivo zimsko obleko za večjo postavo, dobro ohranjeno, prodam. Na ogled pri krojaču Križnariju v Škofji ulici 6. 32992-6

RJUHE, KAPNE in blazine, novo, predvojno blago, prodam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 33042-6

MODNE HLAČE marengo suknjič in telovnik, novo predvojno blago in črn ženski plašč s skunks ovratnikom, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33043-6

PRODAM kompletno serijo pokrajinskih znamk. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33044-6

GOJZARJE št. 41, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33046-6

ZIMSKI PLAŠČ volnen prodam. Ogledati vsak dan od 8. do 3. Kavškova 15, pritl. desno. 33047-6

KRZNEN PLAŠČ krasen, za veliko postavo, prodam. Naslov v ogl. odd Jutra. 33048-6

DEBELIN redilni prašek za živino hitro debeli in omasti vaše prašiče ter jih isto časno varuje kužnih bolezni. Debelin 10 lir. — Preprodajalci popusti! — Izdeluje lekarna Mr. Bahovec, Ljubljana. 33029-6

OTROŠKO POSTELJO leseno belo, s predalom za perilo, prodam. Maistrova 10, pritličje. 33030-6

VIOLINO ogledala, rabljene ženske čevlje št. 38, prodam. Hribar, Poljanska c. 1-II. 33017-6

BLAGO za srajce in perilo, vse predvojno, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33018-6

USNJEN SUKNJIČ v zelo dobrem stanju prodam. Janežič, Hradeckega cesta 84. 33019-6

DRSALKE št. 33½, 24, 26 in 30 proda Sever, Marijin trg št. 2. 33014-6

MOŠKO KOLO dobro ohranjeno in novo črno suknjo radi odpotovanja ugodno prodam. Ogled od 12. do 17 ure. Strictarjeva 17-III.— 3. zvonec. 33078-6

KNJIGE Slovenčeve knjižnice in Dobre knjige, kompletne, nove, prodam. Tabor 5. vrata 2. 33037-6

VOLNO svetlo roza najfinejšo, predvojno, prodam ali zamenjam. Ogled samo v soboto od 12. dalje— Tabor 5. vrata 2 33038-6

DVE PIŠKI jarčki, zamenjam. Naslov: Šmarnj št. 8 Šiška, hišnik. 33034-6

TRICIKEL zelo močne izdelave, iz jeklenih cevi, nosilnost do 200 kg (eno leto jamstva), proda Ambrož — Dunajska c. 71. 33035-6

MOŠKE GALOŠE nove, št. 41 in gojzarje št. 42, v zelo dobrem stanju, prodam. Bezenškova 34, pritličje, B. 33032-6

ZIMSKI PLAŠČ dekliški za 13 letno deklico, predvojno blago, in damske čevlje štev. 38, prodam. Bežigrad — 14-I., vrata 5. 33027-6

KOLOVRAT majolike, zimske modne hlače in zimsko suknjo, prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 33105-6

GAMAŠE Tuch moške nove, št. 43-44, damske nizke čevlje št. 38, smučarska jopiča za dečka, vitke postave, rabljeno, iz prvovrstnega kamgarna in moško spodnjo majco macco, prodam. Vodnikova cesta 12-I. 33016-6

VEČERNO OBLEKO za gospoda srednje postave, popolnoma novo, prvovrstno blago prodam. Ogled v trgovini Sever, Marijin trg 2. 33015-6

ŽENSKE SALONARJE nove, št. 41, zamenjam ali prodam. Kogejeva 74 pritličje. 33011-6

INLET za pernice, širok 1.20 m, prvovrstno, predvojno blago, prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32942-6

2 KRASNI BOI morski pes in lisica, slovo plišasto damsko jopico in druga primerna in lepa ženska darila prodam. Naslov v ogl. odd Jutra. 32529-6

BOŽIČNA DARILA knjižne redkosti (komplete) ter olj. slike pri. znanih slikarjev, prodam Bežigrad 3-I 33067-6

MODNE HLAČE nove, za srednjo postavo prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 33068-6

ZIMSKI PLAŠČ moški, lep prodam. Na ogled pri krojaču v Igriški 14. 33069-6

ČRNE ŠKORNJE št. 40 zamenjam za ravno take št. 41. Zglasiti se v Mariborski ulici 27 pritličje. 33057-6

PREGRINJALO čez dve postelji, ročno delo, krasno, prodam. — Jerala, Slomškova 3. 33058-6

LEPO VOLNO za prejo, vet kg prodam. Naslov v ogl. odd Jutra 33059-6

PODLOGO za moško obleko, prvovrstno, predvojno, prodam. Ponudbe v Domobranski 13, visoko pritličje levo. 33060-6

BLAGO za damski plašč, temnomodro, predvojno, ugodno prodam. Celovška c. 49-I. 33061-6

BLAGO za moško obleko, zelo lepo kompletno s podlogo ter fotoaparat Zeiss Ikon 6x9 Görz format, prodam. Celovška 49-I. 33062-6

DAMSKI PLAŠČ črn, okrašen s perzijanerjem in rjave salonarje št. 38, prodam. Na ogled v soboto in nedeljo od 11 do 16. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33049-6

4000 kg REPE prodam kupim slamoreznico. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Prodam in kupim«. 33050-6

PRODAM ali zamenjam najraje za ženske čevlje št. 38 — usnjen potovalni kovčeg brušen servis za liker, rjave snežke štev. 36, rjuhe, delavske čevlje št. 42, nove spodnje kratke hlače, črno volneno in zeleno baržunasto obleko, salonarje št. 37 in velur moder klobuk. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33099-6

JEDILNI SERVIS rabljen, tudi za črno kavo, lep, najraje za zamenjavo, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33108-6

SEMIŠ ČEVLJE rjave, z visoko peto, št. 39, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33101-6

USNJENO TORBICO potovalno novo, drap, prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 33096-6

DAMSKI PLAŠČ črn, marengo za srednjo postavo, dobro ohranjen prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33097-6

ČRTASTO BLAGO (poplin) za moške srajce, prodam Naslov v ogl. odd. Jutra. 33098-6

RADIO 5 cevni, poceni prodam Rožna dol. c. III. št. 7 I. nadstr. 33093-6

CITRE in umivalni servis iz porcelana, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33094-6

ŽELEZNO POSTELJO otroško, z novo žimnico prodam. Gerbičeva 45. 33088-6

ŠPORTNE HLAČE iz kamgarna, ugodno na prodaj. Iz prijaznosti na ogled v salonu mode Sever, Prešernova 5-II. 33078-6

MOŠKO SUKNJO zimsko temnomodro iz finega blaga za vitko postavo, prodam. Kranjevski nasip 26, pritličje, levo. 33091-6

ŽENSKI PLAŠČ nov, pliš, za srednjo postavo in moško obleko, ševiot, skoraj novo, za srednjo postavo, zamenjam ali prodam. Naslov v ogl. odd Jutra. 33107-6

KAPNE IN BLAZINE, garnitura, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32828-6

Kupim

PISALNI STROJE dobro ohranjene, boljše znamke kupi takoj po najvišji dnevni ceni — tvrdka »Everest« Prešernova ul. 44. J-429-7

NALIVNA PERESA boljše vrste in dobro ohranjena stalno kupuje tvrdka Everest Prešernova ul. 44 J-431

ZOPET KUPUJEMO škatle od »Mama« mleka. B. Guštin, Vodnikov trg 2. J-426-7

GOJZARJE obleke, suknje, dežne plašče spodnje in drugo perilo ter uporabne predmete vseh vrst kupuje stalno in dobro plačuje trgovina »Ogled« — Mestni trg 3 vhod skozi vežo. 32847-7

MLAJŠNI STROJ, damski, z okroglim čolničkom in dobro ohranjen, kupim. Krojač Tomšič, Slomškova 6. 32989-7

DAMSKO KOLO prvovrstno, ne prenovljeno, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kolo« 33073-7

OTOMANO dobro in čisto kupim. Plačam do 1500 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32844-7

SERVIS jedilni in kavni ali posamezne porcelan, krožnike kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32845-7

KINOAPARAT z motorčkom 16 mm in filmi, kupim Križevniška 10-I. levo 32953-7

ZNAMKE vsakovrstne tudi pokrajinske, kupim. Ponudbe na ogl. odd Jutra pod »Znamke nujno« 32851-7

PISARN. MIZE knjižna stojala, vitrine in drugo snažno pohištvo kupi trgovina — »Ogled« Mestni trg 3.— vhod skozi vežo. 32850-7

VISOKE OMARE dvokrilne za obleko in perilo v dobrem stanju plačam od 1000 do 1500 lir. Trgovina »Ogled« — Mestni trg 3, vhod skozi vežo. 32849-7

V KOMIS. PRODAJO sprejemamo vsakovrstne boljše predmete. Parfumerija Venus, palača Bata. 32759-7

FOTOAPARATE fotopribor, povečevalnike in razne druge boljše predmete stalno kupuje in plača višje cene Fototehnika, Dunajska c. 15. 33102-7

MOŠKE OBLEKE, ženske in moške čevlje, raznovrstno perilo, pohištvo itd. stalno kupuje Drame Alojzija, Gallusovo nabrežje 29 32364-7

PERZ. PREPROGO manjšo dobro ohranjeno kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Tudi Pirot« 32887-7

KOMPRESOR mali, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kompresor« 32858-7

DVE BLAGAJNI oklopni, 1 skobelnik, dva tricikla, 2 šivalna stroja 1 ročni vozliček, predpražnik kokos tekač in sesalni aparat za prah,— vse novo ali v dobrem stanju kupimo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Adria« 32816-7

ČEVLJE dobro ohranjene št. 42 ali gojzarje in hubertus kupim. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 32861-7

MENTHOFORM za DESINFEKCIJO UST IN GRLA DOBITE V VSAKI LEKARNI!

SPALNICO rabljeno, iz trdega ali mehkega lesa, kupim.— Pismene pon. na oglasni odd. Jutra pod šifro »Spalnica 111« 33028-7

GOJZARJE št. 43 nove ali zelo dobro ohranjene kupim.— Ev. jih vzamem v zameno za istotake št. 41. Poljanska cesta 73-II.

ZA BICIKEL kupim zadnjo zavoro, športno sprednjo s pesto ter brzinomer. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zavora« 33064-7

MOŠKO KOLO kupim. Ponudbe z navedbo cene na ogl. odd. Jutra pod »Kolo brez posrednika«. 32995-7

DEKLIŠKI PLAŠČEK, dobro ohranjen, za 10 do 12 letno, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod: »Topel«. 32981-7

KUPIM: ročni voz na peresih, nosilnost 500 kg; tricikel, močnejši, lahko brez gum; bubnjarjavo in vsako množino krep-papirja. Pavlin Stane, cvetličarna, Celovška 68. 32979-7

OMARICO VITRINO v staronemškem slogu kupim. Ponudbe oz. naslov prosim na ogl. odd. Jutra pod »Vitrina«. 32976-7

KUPIM kompletne zbirke novih ali dobro ohranjenih gramofonskih plošč. Ponudbe z navedbo glasbenih del na ogl. odd. Jutra pod »Klasična muzika«. 32946-7

LEPO DARILO za božič kupim. Daljnogled, šestilo, pa tudi kak drug aparat ali instrument, tudi znanstvene knjige v tujih jezikih. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Blago ali denar«. 32958-7

UČBENIK poljščine najraje Sauer ali Langenscheidt kupim. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod šifro »Poljska« 33041-7

KUPIM ali zamenjam za protivrednost lepo darilo za damo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra opd »Darilo«. 33010-7

VOZIČEK, TRICIKEL, kakršne koli vrste, kupimo takoj. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »300 kgr«. 32925-7

DECIMALNO VAGO od 200 do 500 kg, novo ali dobro ohranjeno kupim ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33109-7

STROJNE DELE stare, tudi neuporabne, kupi Strojna tehnična pisarna, Rimska cesta 13, telef. 37-55. 33110-7

V najem

SKLADIŠČE, suho, v centru mesta, iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Srednje veliko«. 32926-17

Posest

ETAŽO eno in več ali stanovanje, kakor tudi polovico hiše ali vile, tudi manjšo hišo, vilo, kupim. Razpolagam z gotovino 1 milijon lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nujen nakup«. 32919-20

LEPO ZEMLJIŠČE (njive) prodam za 550 tisoč lir. Leži v bližini tramvajske postaje na severni strani Ljubljane. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Veliko 3600 kv. m«. 32916-20

STAVBNO PARCELO do 500.000 lir kupim v okolici Mirja, Kolezije, Vača, Rožne doline ali kjerkoli na severni strani. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Vrhnika« 32917-20

LEPO VILO ali hišo v Ljubljani kupim takoj do 2.500.000 lir. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod »Gotovina tu« 32918-20

Stanovanje odda

DVOSOBNO opremljeno stanovanje s kopalnico oddam. Ogled od 8 do 9 zjutraj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33006-21

ENOSOBNO stanovanje, zračno, suho, zamenjam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stanovanje kjer želite«. 32972-21

ZAMENJAMO zaradi družinskih razmer, štiri ali trisobno krasno in udobno stanovanje v centru samo za enako moderno in komfortno dvosobno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Priložnostna zamenjava« 32890-21

STANOVANJE lepo enosobno v Vodmatu pri dobrem gospodarju zamenjam za enako ali večje znotraj bloka. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Srečo te iščem«. 33075-21

ZAKONSKI PAR sprejmem kot hišnika v lepo enosobno stanovanje. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod »Vesten« 33071-21

Sobo odda

Oddam LEPO SOBO s posebnim vhodom in souporabo kopalnice eni ali dvema solidnima osebama. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32931-23

SOBICO brezplačno oddam za delno pomoč v gospodinjstvu. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 33056-6

Sobe išče

SOBICO za shrambo nove spalnice, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Suha shramba« 32920-23a

OPREMLJENO ali prazno sobo, brez perila, s posebnim vhodom, iščem za takoj ali s 1. januarjem. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nagrada«. 32921-23a

OPREMLJENO SOBO s štedilnikom iščem. Plačam lahko tudi v delu. Fant srednjih let, močne postave. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Delavec«. 32988-23a

PRAZNO SOBO iščeta novoporočenca, ves dan odsotna. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prazno kjer želite«. 32951-23a

OPREMLJ. SOBO preprosto iščejo 3 moški, ves dan odsotni. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mirni fantje« 33079-23a

OPREMLJ. SOBICO preprosto, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Celi dan z doma« 33023-23a

SOBO iščemo za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Opremljeno« 33104-23a

Razno

DAM POSOJILO dolgoročno cca 130.000 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 32838-37

MODRO ROKAVICO, spodaj usnje, zgoraj volna, je izgubila v Frančiškanski ulici uboga vdova. Najditelja prosi, da jo odda v ogl. odd. Jutra. 32985-37

Drap LISTNICO sem izgubila po Miklošičevi cesti do pošte. Najditelja lepo prosim, naj mi vrne vsaj listine, ki jih nujno potrebujem, ostalo lahko obdrži. 32969-37

IZGUBILA SEM torbico z legitimacijo na ime Kovač I. Najditelja prosim, naj jo vrne v ogl. odd. Jutra proti nagradi. 33039-37

BELA PELERINA otroška je bila izgubljena od Malgajeve do Celovške, prve tramvajske postaje pivovarne Union. Proti nagradi vrniti na ogl. odd Jutra 33031-37

URO sem našel. Naslov v ogl. odd. Jutra. 33020-37

IZGUBILA SEM prejšnji teden desno rjavo rokavico po Tržaški cesti do Stan in do ga. Najditelja prosim, da jo odda proti nagradi, Tržaška 42-II. levo, Pirnat. 33012-37

REVNA DEKLICA je izgubila na Miklavževem semnju rjavo denarnico s 310 lirami, — osebno izkaznico in potrdilom na ime Seme. Poštenega najditelja na proša, naj vrne na ogl. odd. Jutra. 33013-37

DAMSKO KOLO zeleno pleskano, mi je bilo ukradeno 6. 12. zvečer ob pol 7. uri na Fužinah pri Černetu. Znamka Excelsior, št. 25888. Izsledilcu dam nagrado. Žganjar Marija, Litijska c. 24. 33053-37

IZGUBILA SEM črno volneno rokavico pri gasilskem domu v Sp. Šiški ali v tramvaju št. 1 dne 6 decembra ob četrt na 4. Poštenega najditelja prosim, naj jo odda v ogl. odd. Jutra proti nagradi. 33100-37

Dvignite dospele ponudbe

Absolventka, Bežigrad—Dunajska cesta, Bibliofil Center, Čistačin pridna, Črnolaska, Dobro kolo, Do 15 kg, Daljnogled—10.000, Dobra kuharica, Drva, Damski, Dobro ohranjeno, Dobro ohranjen kauč, Dober zaslužek, Eitz, Gotovina, Gotovina ali protivrednost Hitre ponudbe, Hvaležen, Jedilna miza 110 cm, Kvalificirana moč, Kolo brez gum, Kompresor, Krompir, Kuharica, Kvaliteta, Lepa bodočnost Mebllovano, — Modni salon, Majhna sobica, Mirna uradnica, Mlada kuharica, Märklin 20.000, Nujen nakup, Nisem stalno v Ljubljani, Odsoten, Odeja, Od 8. do 14. ure, Priložnost na zamenjava, Pri kolodvoru, Prima, Protivrednost po želji, Parcela, Po možnosti poseben vhod, Plačam dobro, Pridna, Predvojno blago, Pes čuvaj Potrebujem hitro — Postelja, Prekupčevalec izključen, Prule, Prostorna, Prednja mala, Petelin Mici, Primerna cena, Pridna zmožna, — Pošteno, Razumevanje — Rabim nujno Rabim gotovino, Rabljene znamke, Rabim denar, Ročni vozliček, Rolleiflex, Resno prijateljstvo, Seno takoj, Sreča na posestvu Srečna bodočnost, Stroj ček za rezanje kruha, Sobica za pomoč pri gospodinjstvu Stolček, Samostojna, Stavbišče, — Srednje velika, Spretna moč, Št. B. 151144, Štirikolesni, Škornji, Šef dobro, Točna plačnica, Tapkojšnje plačilo Tapeciran, Tudi samo dobri okvirji, Trpežno, Točen plačnik, Trgovska pomočnica, Ugodno, Uradnik, Učbeniki, Velik odsoten, Vila ob cesti Vinograd, Volna, Velik promet, Veselje do kuhanja, Zima, Zaradi družinskih razmer, Zimski dnevi, Zamenjava, Zimski šport 14 let.

Betonskih mešalcev

NOVIH IN RABLJENIH — VEČ KOMADOV — PRODAMO.

Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod »BETON«. J-1811-1a

KINO MATICA Telefon 22-41

Vroča kot plamen je...

CIGANSKA LJUBEZEN

Attila Hörbiger, Heidemarie Hatheyer

Predstave ob 10., 14., 16. in 18. uri

KINO SLOGA Tel. 27-30

Prekrasen glasbeni film

TVOJE JE MOJE SRCE

Benj. Gigli, Theo Lingen, Paul Kemp

Predstave ob 14., 16. in 18. uri

KINO UNION Telefon 22-21

Žena spada k možu

GOSPA SILVELINA

Heinrich George, Maria Tasnady, Carla Rust, Paul Richter

Predstave ob 10., 14., 16. in 18. uri

V soboto zaradi večerne boksaške predstave zadnja predstava odpade!

Predprodaja za nedeljo vsled praznika šele v soboto!

SPORT

Sobotni močni možje

Kdo bo vse startal na boksarski tekmi v »Unionu«?

Na sobotni Hermesovi boksarski prireditvi bodo nastopili sami preizkušeni in znani boksarji, ki so že v neštetih nastopih in dvobojih pokazali svoje veliko znanje in tehniko. Na tem tekmovanju bodo med ostalimi številno zastopani jeseniški boksarji, ki so lani v dvobojih z dunajskimi klubi, predvsem s F.A.C.om in Box-klubom dosegli krasne uspehe ter veljali za skoraj nepremagljivo klubsko ekipo.

Ugled najboljšega Jeseničana uživa odlični **Zupan,** ki je koroški okrožni in pokrajinski prvak. Zupan je izredno talentiran boksar in v Celovcu ter po vsej bivši Avstriji izredno priljubljen. Njegovo srečanje s Schneiderjem bo višek večera. Nastopi Zupana so že v Celovcu vedno dobro obiskani. Prav dober je dalje **Razinger** in nič manj tudi **Majnik;** dober uspeh bo gotovo dosegel tudi Kranjčan **Voličič,** ki je že v bivši državi užival sloves solidnega boksarja.

Veliko zanimanje vlada za nastop bivšega jugoslovanskega prvaka **Eisenreicha** (peresna teža). Ta boksar je velik kot tehnik in ga odlikujeta tudi velika hitrost in dober refleks. Doslej je Eisenreich nastopil v 314 nastopih, kar dovolj kaže, kako je delaven in marljiv. Porazil je že nešteto mednarodnih mojstrov, sam pa izgubil le malo preskušenj. Ta udeleženec iz Zagreba se bo spopriel s **Kollegerjem,** ki je koroški okrožni in pokrajinski prvak. Zelo zanimivo bo srečanje med Razingerjem in **Ameisbüchlerjem,** ki je bil na lanskem nemškem prvenstvu drugi. Ta dva tekmovalca sta srednje kategorije in obeta borba med njimi poseben užitek. Zanima nas dalje pri delu **Kodim,** nemški mladinski prvak iz leta 1941., nada nemškega boksarškega sporta. Ta se bo sestal z Volčičem in brez dvoma bo tudi ta borba ena najlepših večera. V mušji kategoriji se bosta spopriela **Smolej** z Jesenic in **Grachsner** iz Celovca. To bo dvoboj med najlažjima zastopnika vsega tekmovanja. Za zaključek se bosta sestala še zastopnika srednje teže: **Majnik** z Jesenic in Stessl iz Celovca.

Boksarskih prireditev dozdaj v Ljubljani ni bilo mnogo. Zadnjo prireditev te vrste je organiziral l. 1940. Hermes v dvorani Delavske zbornice, kjer je dobro uspela, čeprav so nastopili le domači tekmovalci. Tokrat pa so na sporedu borbe ki bodo pritegnile večji krog gledalcev in prepričani smo, da jim ne bo žal obiska. Pridite še drugi, ki poznate boks samo od daleč.

Vstopnice se prodajajo v naprej v kinu »Unionu« v poslovnih urah pri blagajni. Pohitite z nakupom, da ne boste ostali brez njih! Prireditev se prične v soboto ob 18,30 in bo trajala približno dve uri.

* * *

Pri boksaški prireditvi ŽSK Hermesa v soboto v kinu Union bo nastopil boksač lahke kategorije Stanislav Škafar, Ljubljančan, nekdanji član Slovana in Ilirije. Škafar je v dobri formi in bo gotovo izpolnil nade, ki jih klub vanj polaga.

Programi za prireditev se dobe pri blagajni kina Union po 2 liri.

Dodatek k sezoni

V nedeljo prijateljska tekma: Gorenjska — Hermes

Čeprav smo prav za prav v nedeljo oficielno dali slovo nogometnim tekmam za letošnjo sezono, se je vendar Hermesovim igralcem ponudila še nova priložnost za majhno preizkušnjo na zelenem polju (če bo še tako?). Tako smo torej nevede in nehote dobili dodatek k sezoni, ki bi utegnil še enkrat zbrati onih tisoč ljudi, ki ne zamudijo nobenega dogodka okrog okroglega usnja.

Prireditelji so Hermežani, gostje pa »združeni« Gorenjci, približno ali čisto takšni, kakršne smo pozdravili pretekli mesec na igrišču Ljubljane. Nasprotnika sta torej močna in podkovana dovolj, da bi lahko nudila dobro partijo. Povrh tega gre tudi za revanšo... Hermežani so minulo nedeljo tekali po Kranju, kjer pa so se morali kar zadovoljiti z remisom (2:2).

Tekma bo ob 14.30 na stadionu Hermesa v Šiški.

»Motokolesarski klub Ilirija 1913« daruje društvu »Dom slepih« Lir 600.— v počastitev spomina pok. Rudolfa Vesela kot prvega organizatorja slovenskega kolesarstva ter ustanovitelja prvega slovenskega kolesarskega